

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 6 (1021)

Субота, 5 лютага 1955 года

Цана 50 кап.

Дружба навекі

У магучым і велічым росквіце знаходзіцца шматнацыянальная сацыялістычная культура нашай бацькаўшчыны. Не поспехі, не дасягненні выклікаюць законны гонар у савецкіх людзей, захапляюць усіх сумленных людзей свету. Валікі Кастрычнік, разнагалосны прыгнечаныя народы царскай Расіі, адкрыў перад імі найшырошую магчымасць духоўнага развіцця, адкрыў неабсяжаныя прасторы для творчай энергіі працоўных мас. Комуністычная партыя ўзначаліла гэты імклівы працэс духоўнага развіцця народаў і прыцягла савецкіх людзей да слаўных перамог на фронце культурнага будаўніцтва.

Адной з важнейшых і неабходнейшых умоў, якая вызначыла нашы велічынны дасягненні ў галіне культуры (ак і ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі), з'яўляецца цесная ўзаема сувязь шматнацыянальных народаў, што намяляе нашу бацькаўшчыну, іх братэрскае дружба, таварыская ўзаемадапамога.

Савецкая ўлада з'яўляе ўсе народы нашай краіны ў адзіную дружную сям'ю. Кожны з гэтых народаў уносіць свой уклад у агульную скарбніцу савецкай культуры, павялічвае яе адбыткі.

Творчыя ўзаема сувязі дзясціх літаратур і мастацтва савецкіх рэспублік-сасядаў заўсёды давалі і даюць надзвычай плённыя вынікі, узнімаючы на новыя і новыя вышыні ўсесаюзную культуру, і, адначасова, гэта велікі дабратворца адбываецца на літаратуры і мастацтве кожнага з брацкіх народаў. Добра іспі наперад, пераадолююць розныя перашкоды, адчуваючы локці аднаго, яго шчырую таварыскую падтрымку!

Дзякуючы братэрскай дружбе, за гады савецкай улады ўзможналі і набылі творчую сталасць літаратуры народаў, якія да рэвалюцыі былі самымі заняпадзенымі народамі царскай імперыі. Пачаў літаратурна-мастацкае жыццё народы, якія да 1917 года наогул не мелі пісьменнасці.

Валікі рускі народ, народ з багацейшай культурай, набывай у працэсе шматлікавага развіцця, заўсёды дапамагаў і дапамагае дзясцім літаратур і мастацтва ўсіх брацкіх рэспублік узначыцца да вышніх сацыялістычнай культуры. Творчасць лепшых рускіх пісьменнікаў, кампазітараў, артыстаў — гэта ўзор служэння мастацтва свайму народу, роднай партыі.

Руская мова ў нашы дні зрабілася мовай, якая збліжае паміж сабой людзей розных нацыянальнасцей, адкрывае аднаму народу душу другога. Літаратурны творы, перакладзеныя на рускую мову, знаходзяць чытача ў самых далёкіх кутках нашай краіны.

У братэрскай аднасці, у непарушным адзінстве жывуць савецкія людзі. Агульна і ў іх намаганні ў барацьбе за сваё шчасце, агульны радасці.

Свята ў жыцці аднаго народа — свята для ўсіх нашых народаў. Гэта стала цудоўнай традыцыяй.

Так было ў мінулым годзе, калі адзначалася трынаццатгодзе ўз'яднання Украіны з Расіяй. Свята украінцаў і рускіх цяжка падзялялі беларусы і таджыкі, літоўцы і грузіны, казахі і эстонцы. У Маскве і ў Кіеве ў тыя дні можна было пачуць гаворку на самых розных мовах. І ва ўсіх было свята на душы, усе шчыра радаваліся за сваіх братоў рускіх і украінцаў.

Так было і ў тыя дні, калі ва ўсіх савецкіх рэспубліках адбывалася з'яднае пісьменнікаў. На кожным з гэтых з'яднаў дарагімі гасцямі былі прадстаўнікі ад брацкіх літаратур. Іх выступленні былі прасякнуты шчырымі пажаданнямі творчых поспехаў таварышам на яру, прасякнуты агульным клопатамі за ўздым усёй савецкай літаратуры.

Як ярка дэманстравала дружбы савецкіх народаў, дружбы брацкіх літаратур прайшоў Другі Усесаюзны з'езд пісьменнікаў.

Літаратары, якія пішучы на ўсіх мовах народаў Савецкага Саюза, збіраліся ў Маскве, каб абмеркаваць сучасны стан савецкай літаратуры, адзначыць яе поспехі і намяціць шляхі для далейшага ўздыму мастацкай творчасці ў нашай краіне.

Гэта была адзіная, дружная сям'я савецкіх мастакоў слова, аб'яднаных супольнай задачай — сваёй творчасцю дапамагаць Радзіме ў будаўніцтве светлай комуністычнай явы. На трыбуну з'ядна ўзнімаўся прамоўца самых розных нацыянальнасцей, і гаварылі яны не толькі пра стан літаратурных спраў тых пісьменніцкіх арганізацый, да якіх самі належалі, але і пра стан спраў ва ўсесаюзнай літаратуры. Вельмі значна, што з дакладам аб усесаюзнай драматургіі выступіў украінскі пісьменнік, аб паэзіі — азербайджанскі паэт, аб перакладах — украінскі паэт і казахскі празаік.

Праз некалькі дзён у сталіцы нашай Радзімы — Маскве пачнецца декада беларускага мастацтва і літаратуры. Декада з'яўляецца адзінай справаздачай беларускіх пісьменнікаў, мастакоў, артыстаў, кампазітараў перад працоўнымі сталіцамі, перад патрабавальнымі дзясцімі рускай літаратуры і мастацтва. Неабходна прыкласці ўсе намаганні, каб гэтая справаздача прайшла на высокім узроўні, каб поспехі, адбытыя мастацкай інтэлігенцыяй Савецкай Беларусі ў братэрскай сям'і савецкіх народаў, былі выяўлены найбольш ярка і выразна.

Дэкада брацкіх літаратур і мастацтва, якія праводзіцца ў Маскве, — гэта сведчанне нястомных клопатаў нашай партыі і ўрада аб развіцці нацыянальных культур, яны разам з тым сведчаць аб нястомным духоўным росце народаў нашай Радзімы. Нацыянальны літаратуры і мастацтва, моцныя сваёй братэрскай згуртаванасцю, выходзяць у савецкіх людзей пачуцці дружбы паміж народамі і краінамі.

У зацятый барацьбе з усялякімі ворагамі працоўных, з рознымі нацыяналістамі і шавіністамі ўсталявалася і расла дружба савецкіх народаў. Гэтая дружба мацнела ў тытанічнай працы нашай краіны, якая закладвала падмурк сацыялістычнага грамадства. Гэтая дружба гартавалася ў поўны Валікай Айчынай вайны савецкага народа з нямецка-фашысцкімі акупантамі. Гэтая дружба дала савецкім людзям сілы заціць глыбокія раны вайны, і наша бацькаўшчына пайшла на шляху далейшага ўздыму народнай гаспадаркі і культуры.

Дружба навекі! У гэтым — зарука моцы і непераможнасці савецкай Радзімы, у гэтым — зарука новых велічын дасягненняў савецкай культуры — нацыянальнай на форме, сацыялістычнай па зместу.

кандыдатамі ў дэпутаты

Пісьменнікі — кандыдаты ў дэпутаты Вархоўнага Савета БССР Кандрат Браўна, Пятро Глеба, Максім Танк і іншыя выехалі на сустрэчу са сваімі выбаршчыкамі ў сельскія выбарчыя акругі.

Госці Мінска

Маскоўскі тэатр сатыры

На час дэкады, калі мінскія тэатры будучы выступілі ў Маскве, з Масквы ў Мінск прыедзе Маскоўскі тэатр сатыры. Мінчане убачаць дзясціх спектакляў, сярод якіх — «Лазня» В. Маякоўскага, «Вяселле з пасажам» Н. Дзяканова, «Рыцары мыльных пузыроў» Н. Пагодзіна, «Судыя ў пасты» англійскага класіка Г. Фільдзінга, сатырычная камедыя «Апошняя сенсанцыя» рускага драматурга М. Себасьяна і інш.

Спектаклі будучы паказаны на сцэне Тэатра оперы і балету і ў памяшканні Акруговага Дома афіцэраў.

Магілёўскі абласны тэатр

З творчай справаздачай прыедзе ў Мінск Магілёўскі абласны тэатр. На сцэне Тэатра імя Я. Купалы ён пакажа свае спектаклі: «Таня», «Чалавек з партфелем», «У бэзавым садзе», «Іспанцы» і інш.

Кабардзінскі ансамбль песні і танца

12 і 13 лютага ў Мінску дасць два канцэрты Кабардзінскі ансамбль песні і танца з вялікім і рознастайным рэпертуарам песень і танцаў народаў Каўказа.

Другая сесія Вархоўнага Савета СССР

Трэцяга лютага ў Маскве, у Вялікім Крамлёўскім палацы, адкрылася другая сесія Вархоўнага Савета СССР чацвёртага склікання.

У 12 гадзін дня адбылося пасяджэнне Савета Нацыянальнасцей, у 3 гадзіны — пасяджэнне Савета Саюза.

Совет Нацыянальнасцей заслухаў даклад Старшыні Мандатнай камісіі дэпутата І. Д. Назарнін аб выбарах дэпутатаў у Совет Нацыянальнасцей у замен выбывшых — па Пенджыкенцкай выбарчай акрузе 292 (Таджыцкая ССР) і па Калымскай выбарчай акрузе 576 (Якуцкая АССР). Дэпутатамі па гэтых акрузах выбраны Х. Маўлянава і К. С. Андрыянаў.

На пасяджэнні Савета Саюза з дакладам Мандатнай камісіі выступіў дэпутат І. Д. Мустафаеў, які паведаміў аб выбранні Ф. А. Вігалава дэпутатам у Совет Саюза па Беларускай выбарчай акрузе 361.

Палаты зацвердзілі даклады Мандатных камісій і прызналі поўнамоцтва новавыбраных дэпутатаў.

На раздзельных пасяджэннях Палат было прынята рашэнне ўключыць у парадак дня сесіі наступныя пытанні:

1. Аб Дзяржаўным бюджэце СССР на 1955 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту СССР за 1953 год.
2. Аб міжнародным становішчы і знешняй палітыцы Урада СССР.
3. Зацверджэнне Указаў Прэзідыума Вархоўнага Савета СССР.

У пяць гадзін вечара адкрылася сумеснае пасяджэнне Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей. У зале прысутнічалі шматлікія госці — перадавікі маскоўскай прамысловасці, прадстаўнікі інтэлігенцыі сталіцы, воіны Савецкай Арміі. Запоўнены доўжы дэпартаментны корпус, савецкай і замежнай прэсы.

За сталом старшыні — Старшыня Савета Саюза А. П. Волкаў, Старшыня Савета Нацыянальнасцей — В. Т. Лаціц, Намеснікі Старшыні Савета Саюза Н. Т. Кальчэнка, А. А. Лебедзеў, В. П. Міванадзе, С. С. Омарова, Намеснікі Старшыні Савета Нацыянальнасцей Н. Я. Аўхімовіч, П. Т. Камароў, М. Султанова, П. Г. Тычына.

Ва ўрадавых ложах займаюць месцы таварышы Н. А. Булганін, К. Е. Варашчылаў, Л. М. Нагановіч, Г. М. Маленкоў, А. І. Мікіян, В. М. Малагаў, М. Г. Порухін, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчоў, А. І. Кірычэнка, П. К. Панамарэнка, Н. М. Швернін, П. Н. Паспелав, М. А. Суслав, Н. Н. Шаталін. Дэпутаты і госці сустракаюць іх бурнымі, праяўляючы ападыэментамі. Усе ўстаюць.

Старшынявуючы дэпутат В. Т. Лаціц дае слова для даклада аб Дзяржаўным бюджэце СССР на 1955 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту СССР за 1953 год Міністру фінансаў СССР дэпутату А. Г. Зяверэву.

Дзімтрый КАВАЛЕЎ

Песня аб партыі

Ранак плыве па далінах,
Будзіць лясы і палі.
Цыцыца наша краіна
Новай красою зямлі.
Сэрца Радзімы сьпявае,
Свой сустракаючы дзень.
Людзі душой адчуваюць —
Партыя к шчасцю вядзе.

Партыі мудрыя справы,
Погляд Айчыны ласкавы,
Поступ вялікаснай славы
У радасны сонечны век,
Усё для народа на праву,
Усё для цябе, чалавек.

Бітваў за мір для народаў,
Мужнасцю сэрца ў баю,
Працаю шчырай — заўсёды
Партыю славім сваю,
Славім у песнях вясенніх,
Роўня няма ёй нідзе:
Партыя — светлы наш геній,
Партыя к шчасцю вядзе.

Партыі мудрыя справы,
Погляд Айчыны ласкавы,
Поступ вялікаснай славы
У радасны сонечны век,
Усё для народа на праву,
Усё для цябе, чалавек.

Будзем заўжды мы багаты
Марай жыцця малодой,
Шчырай адданасцю брата,
Ленінскай праўдай святой;
Сонцам вялікай сардэчнай
Дружбы асветлен наш дзень,
Шчасце народнае вечно —
Партыя к шчасцю вядзе.

Партыі мудрыя справы,
Погляд Айчыны ласкавы,
Поступ вялікаснай славы
У радасны сонечны век,
Усё для народа на праву,
Усё для цябе, чалавек.

Пераклаў Кастусь КІРЭНКА.

Кандыдаты ў дэпутаты Вархоўнага Савета БССР

Просты савецкі чалавек

Жыццёвы шлях Зосі Нікіфаруны Шыманскай — гэта, бадай, найбольш характэрны шлях вясковай жанчыны, перад якой савецкая ўлада шырока раскрыла дзверы ў жыццё, стварыла ўсе ўмовы для духоўнага росту, для выяўлення сваіх здольнасцей.

Перад мной паўстае вобраз пажылой, але надзвычай энергічнай жанчыны, нястомнай працаўніцы. У адкрытым, абветраным твары, на якім відаць следы нягледзячы пражытага жыцця, у сціпласці, у манеры апранацца, па-вясковому завязваючы прарэстую хусткіну на галаве, захаваўшы рысы простай сялянкі. І ў той-жа час яе шырокі круглыя, партыйны падыход да ўсёй справы, умелы працаваць з людзьмі, знаходзіць ключ да іх сэрцаў, перавага грамадскага над асабістым гавораць, што перад намі не саліцца мінулага, а чалавек новага складу.

Я ведаю яе яшчэ з даўніх, даваенных часоў, з таго года, калі яна пераехала ў нашы вёску, выйшаўшы замуж за майго аднакласніка — бедняка. Маладая малапісьменная жанчына, якая з маленства запнала і нястачы і цяжкую працу, яна ўсёй душой цягнулася да новага, што адкрывалася ў жыцці пры савецкай уладзе. Яна перамагла ваганні мужа пры ўступленні ў калгас, наведвала палітшколу, настойліва авалодвала агульную пісьменнасцю, карысталася ўплывам сарод жанчын. Першая ў частачы вёсцы ўступіла ў кандыдаты, а потым у члены партыі.

За некалькі год да Вялікай Айчынай вайны ёй даручылі самы адцяжаны і адказны ўчастак калгаснай гаспадаркі — жывёлагадоўчыя фермы. Праз год-два пра жывёлагадоўчу ў калгасе «Новы шлях» ужо ішла добрая слава далёка ў наваколлі, і калгаснікі ў суседніх калгасаў прыязджалі сюды, каб паглядзець на высокапрадуктыўныя кароў, на адарваных парасюк на свінняферме, на новую пароду авечак. Было чаму навучыцца ў жывёлавода Зосі Шыманскай. Валікі, добра дагледжаны

калгасны статак даваў значны прыбытак гаспадарцы.
Калі ў сарак першым годзе да нашых мясцін наблізіліся нямецка-фашысцкія палачніцы, Зося Нікіфаруна з мужам і малодшым сынам выехала ў савецкі тыл і ўсю вайну працавала ў адным з прыпільжскіх калгасаў. Старэйшын сын не змог выехаць разам з бацькамі і пайшоў у партызаны.

Вярнулася яна ў родны калгас пасля вайны адна: муж захварэў і памёр у эвакуацыі, малодшы сын пайшоў у армію, а старэйшы загінуў смерцю храбрых у партызанах. У сваёй хаце яна застала толькі старую маці мужа, сагнутую гадамі і годам, перанесеным за вайну. Яны пасядзелі і папалкалі, расказваючы адна адной пра сваё жыццё ў час вайны, шкідуючы загінуўшым сыноў і таго радаснага жыцця, якім яны жылі ў калгасе перад вайной і акое разбурыў вораг. А тым часам у вёсцы ўжо з хаты ў хату пайшла навіна:
— Наша Зося прыхрала! Вось хто дапаможа нам у нашых калгасных справах... — і ў хату Зосі Нікіфаруны пачаў збірацца жанчыны і моладзь, не затойваючы сваёй шчырай радасці з прычыны яе прыезду.
— Як-жа вы цяпер жыццё? — пыталася яна, вітаючыся са старымі знаёмымі і сяброўкамі.
— Пачынаем усё спачатку, — адказвала ёй. — Цяжка, Зося...

Калгас толькі яшчэ аднаўляўся, непаладкаў было шмат — нехапала рабочай сілы, коней, жывёлагадоўчыя фермы былі разбураны. У дадатак да гэтага старшыня калгаса аказаўся чалавекам надбайным, дысцыпліна ў калгасе парэжывалася, работа стала запнедаваць і, апраўмежа, жанчыны, на якіх ляжаў у гэты час увесь цяжар калгаснай працы, убачылі ў Зосі Нікіфарунае жаданага чалавек, які зможа цяпер зрабіць многа для роднага калгаса.

Яна не памылілася ў гэтым. Зося Нікіфаруна пайшла зноў на жывёлагадоўчыю ферму і хутка дабілася поўнага аднаўлення яе. Разам з тым яе глыбока хвалявала і справы ў іншых галінах гаспадаркі. Ні адзін недахоп не праходзіў міма яе ўвагі — яна гаварыла пра іх на праўдлівы, спрачалася са старшынёй, сама хадзіла на поле ў час уборкі, і калгаснікі цяпер часцей і часцей звярталіся да яе за парадамі і па тых пытаннях, якія, здавалася-б, яе не датычыліся.

Сход пісьменнікаў Мінска

Адбыўся агульны сход літаратараў сталіцы, прысвечаны вынікам Другога Усесаюзнага з'ядна пісьменнікаў. З дакладам выступіў старшыня праўлення ССП БССР П. Броўна.

Дакладчык адзначыў, што з'езд пісьменнікаў меў сутэснае значэнне. Да яго голасу прыслуховаліся ўсе прагрэсіўныя літаратары свету. Вопыт шматнацыянальнай савецкай літаратуры быў для іх надзвычай навучальным.

Са значнымі поспехамі да з'ядна прыйшла і беларуская савецкая літаратура. Аднак беларускім пісьменнікам трэба ішчэ глыбей вывучаць жыццё і ўсебакова адлюстроўваць вобразы нашых сучаснікаў. Мала яшчэ напісана твораў аб рабочым класе. Неабходна падтрымаць тых пісьменнікаў, якія распрацоўваюць гэтую тэму. Саюз пісьменнікаў павінен больш увагі звярнуць на працу творчых секцый, надаючы абмеркаванне новых твораў. Наша арганізацыя павінна дапамагаць літаратарам у працэсе іх працы. Асабліва ўвагу трэба звярнуць на ўдасканаленне літаратурнага майстэрства.

Мы можам зрабіць больш цікавай і гэта «Літаратура і мастацтва». Дзеля гэтага неабходна, каб пісьменнікі актыўна выступалі на яе старонках. І вонкавы выгляд газеты павінен быць лепшым. Для гэтага ёй трэба перамяніць папіраграфічную базу. Ёсць неабходнасць і ў палепшэнні выдання часопіса «Шалым».

Наспела неабходнасць арганізаваць у рэспубліцы выдавецтва «Савецкі пісьменнік». Цяпер нам «з боем даводзіцца адваўваць» амаль кожную кнігу, і асабліва першыя зборнікі маладых пісьменнікаў, якія часам ляжаць у Дзяржаўным выдавецтве БССР па некалькі год.

Дакладчык зазначае, што ў нас нагледзіцца зноў у драматургію. На дакладу мы мала візем новых беларускіх п'ес. Мала іх ставіцца і ў тэатрах рэспублікі. Час нашым драматургам працаваць больш актыўна.

Пасля даклада разгарнулася спрэчка. Першае слова атрымаў І. Шыманін. Ён лічыць, што самым каштоўным на з'ядне было тое, што ў асяродкі літаратараў пачынае з гуашчынай.

Прамоўца спыняецца на арганізацыйных пытаннях і зазначае, што неабходна аб'ядна камісію па прыёму і камісію па рабоце з маладымі літаратарамі. Непатрабна і камісія па крытыцы, бо крытыкі павінны працаваць у іншых секцыях. Нумэтагодна існаванне і асобнай секцыі рускай літаратуры. Рускія пісьменнікі з поспехам могуць працаваць у секцыях прозы, паэзіі, драматургіі і дзіцячай літаратуры, што значна ажывіць працу гэтых творчых секцый.

Гэтую думку падтрымаў і А. Міронаў. М. Садковіч не згадзіўся з папярэднімі

прамоўцамі. Ён лічыць, што секцыя рускай літаратуры трэба ўмацаваць і наладзіць яе работу. Далей прамоўца спыняецца на пытанні развіцця сцэнарнай справы ў Беларусі. На яго думку, неабходна, каб кожны новы сцэнарый абмяроўваўся ў секцыі драматычнай і кінодраматургіі Саюза пісьменнікаў БССР.

Цікавым было выступленне М. Лынькова. Знаходзячыся за межамі нашай краіны, пісьменнік з цікавасцю сачыў за працай з'ядна на савецкіх газетах. Яго не задаволяла тое, што з'ядне не вырасла рад пытанняў, якія былі ўзняты ў перадаўскай дыскусіі.

Надаўна, сказаў М. Лынькоў, мне давалася знаёмства са зборнікам аповядаў Яўгена Васіліяна — «Зялёны агні». І я навінен шчыра сказаць, што гэта — добрая з'ява ў нашай літаратуры, добры пачатак маладога пісьменніка. І рад з'ядне гэтай кніжкі таму, што там ёсць імкненне па-сапраўднаму расказаць аб жыцці нашых беларускіх чыгуначнікаў.

Саюз пісьменнікаў, на думку М. Лынькова, трэба больш займацца літаратурным рухам на нашых прадпрыемствах з мэтай выяўлення таленавітага літаратурнага па-ўвядзення.

Паэт П. Панчанка адзначыў, што пісьменнікі ў сваіх выступленнях недастатковую ўвагу аддаюць майстэрству. П. Панчанка заўважыў, што ў нас яшчэ шмат з'яўляецца шэрых твораў. Гэта — вынік абывкавых адносін да літаратурнага жыцця; да сваёй працы і да работы таварышаў. Мала мы дбаем аб індывідуальным голасе паэта. А мы павінны так пісаць, каб нашы паэтычныя рэчы запаміналіся.

Д. Кавалёў зрабіў рад крытычных заўваг аб рэспубліканскім пісьменніцкім з'ядне, які прайшоў, на яго думку, зацішэ парадна. Чамусьці ўсё віну за з'ядненне шэрых твораў ускладаюць на літаратурную крытыку, быццам толькі ў ёй — прычына недахопаў. Прамоўца гавораць, што новую думку часам чытаць выказваць у друк, бо ў рэдакцыях газет яе не вельмі прыхільна сустракаюць. А каму, як не рэдакцыям, трэба смялей падтрымліваць свежыя крытычныя думкі.

Нам трэба пісаць лепш, сказаў Д. Кавалёў. Неабходна адмовіцца ад заспакоеннасці, багадушнасці.

К. Кірзенка гаварыў, што ў дакладах на Усесаюзным з'ядне і ў выступленні П. Броўкі мала гаварылася пра беларускую літаратуру, а яна заслугоўвае большай увагі.

У рэзалюцыі, прынятай на сходзе, было адзначана, што кіраўніцтва Саюза пісьменнікаў БССР павінна ўлічыць у сваёй далейшай рабоце ўсе крытычныя заўвагі, выказаныя пісьменнікамі на сходзе.

гаспадарка з магучай тэхнікай, з развітай жывёлагадоўчай і іншымі галінамі, якія з кожным годам прыносяць большы прыбытак, забяспечваюць зможнае і культурнае жыццё.

Ды і выгляд вёскі непараўнальна змяніўся за пасляваенныя гады. Мы бачым тут новыя дамы калгаснікаў, абкружаныя садкамі, добрыя гаспадарчыя будынкі, вялікі малады калгасны сад, што расквітае за вёскай, праводы радыёсеткі, што бягуць з хаты ў хату.

— Ва ўсім гэтым значная частка заслуг нашай Зосі Нікіфаруны, — можна пачуць ад калгаснікаў «Новага шляху».

Але самазаспакоеннасці, гонару за гэтыя заслугі ў Зосі Шыманскай вы не заўважыце. Яна заўсёды ў руху, у клопатах. Дэпутат раённага і абласнога Саветаў дэпутатаў працоўных, член райкома партыі, гаспадар і арганізатар, яна, нягледзячы на свае гады, паспявае ўсёды і, акрамя таго, знаходзіць час, каб павышаць свой культурны і палітычны ўзровень, быць у курсе падзей у краіне, правільна разабрацца самай у гэтых падзеях і правільна арыентаваць калгаснікаў у штодзённай рабоце.

Сярод кніг яе асабісты бібліятэкі вы знойдзеце і творы класікаў марксізма-ленінізма, і кнігі па аграгэаграфіі і зоагэаграфіі і навіны мастацкай літаратуры. Малапісьменная жанчына ў мінулым, яна цікавіцца ўсім новым, што спрыяе духоўнаму росцу савецкага чалавек, што дае яму магчымасць з найбольшай карысцю служыць свайму народу, агульнай справе сацыялістычнага грамадства.

Нельга не ганарыцца за такіх людзей, якія вырастаюць за гады савецкай улады, якіх класавыя выхавала і выхоўвае наша родная партыя. Да такіх людзей і адносіцца мая зямлячка, якую ў трэці раз вылучалі кандыдатам у дэпутаты Вархоўнага Савета БССР — Зося Нікіфаруна Шыманскай.

Спявае Палескі хор

Да 37-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі харавы калектыв калгаса «Новае жыццё» Тураўскага раёна быў запрошаны ў Мінск для ўдзелу ў канцэрце. Пасля канцэрта мастацкі кіраўнік Нікалай Трафімавіч Бяспалаў сабраў калектыв, каб падвесці вышні нашата выступлення, і сказаў: «Нам, дарагія таварышы, прыдзецца яшчэ больш упарта і настойліва працаваць, таму што мы будзем удзельнічаць у доках Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Цяжка перадаць радасць кожнага ўдзельніка, калі ён пачуў гэтыя словы. Завязалася ажыўленая гутарка, кожны выказаў свае думкі, як і што зрабіць, каб апраўдаць гэты высокі і ганаровы давер.

Перш, чым пачаць работу на падрыхтоўцы да докда, мы сабралі савет хору, на якім вырашылі для сапраўднай падрыхтоўкі да гэтай вельмі важнай падзеі часцей праводзіць заняткі. Кожны ўдзельнік хору з чатырох гадзін дня вызваляўся ад работы ў калгасе і прыходзіў на рэпетыцыю. Цяпер удзельнікі гаварылі аб адным: як зрабіць так, каб дамагчыся высокага майстэрства выканання.

У хоры налічваецца 66 удзельнікаў. Гэта — перадавая калгасная моладзь, брыгадзіры, авіянавіяны, работнікі жывёлагадоўлі і г. д.

З рэпертуару, у якім налічваецца звыш 200 песень: рускіх, беларускіх песень і песень савецкіх кампазітараў, трэба было выбраць самыя лепшыя.

Мастацкі кіраўнік Бяспалаў напісаў на словы Барскага «Сабраліся хлебаробы» сваю музыку, а тэкста на словы П. Броўкі «На Палесці гоман, гоман». На канцэрце, з якімі мы выступалі перад калгаснікамі, высвятлялася, якія песні найбольш

Вялікі гонар і шчасце быць удзельнікам докда Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Няма слоў, каб перадаць пачуццё гонару і шчасця кожнага ўдзельніка нашата хору.

С. РАДЗІЕНАУ, загадчык аддзела культуры Тураўскага райвыканкома.

На здымках: выступленне хору; салісты хору — В. Раброр і В. Венгура. Фото І. Салавейчыка.

Спектакль можа быць яшчэ лепшым

30 год таму назад К. Станіслаўскі, паставіўшы оперу «Еўгеніі Онегіна», зрабіў пераворот у оперным тэатральным жыцці таго часу. Ён прыстасаваў да операга спектакля, яго агульнай канцэпцыі і ігры актёраў-спевакоў тыя асновы рэалістычнага ўвасаблення спектакля, што сталі шырока вядомы ў нашай краіне пад назвай «сістэмы Станіслаўскага».

З таго часу савецкі оперны тэатр ідзе па шляху сацыялістычнага рэалізму, умацоўваючы і развіваючы гэтыя традыцыі, што так выразна адрозніваюць яго ад фармальна-пеўчага тэатра Заходняй Еўропы.

Але трэба прызнаць, што прагрэсіўныя ідэі Станіслаўскага ў оперным тэатры, ідэй рускай рэалістычнай школы ў ім яшчэ не ўсім усвядомлена і прынята. Есць яшчэ прыхільнікі старых кансерватыўных поглядаў на опернае мастацтва, якія сумняваюцца ў неабходнасці трывання прынцыпаў Станіслаўскага ў оперным тэатры. Такія думка заснавана на вельмі слабым, вельмі прыбліжным знаёмстве з рэальнай практыкай Станіслаўскага.

Такі ўступ да забавы па новым спектаклі «Еўгеніі Онегіна» ў Беларускай дзяржаўнай оперы і балету зроблены таму, што аўтар гэтых радкоў — сведак і ўдзельнік першага спектакля «Онегіна», паставленага Станіслаўскім. Восем чаму я з асаблівай увагай і прырэдварнаю стаўленнем да кожнага новага ўвасаблення «Онегіна» на савецкай сцэне.

Неабходна адзначыць, што Беларускай оперы тэатр мае трупы, якія выходзяць да ў напрамку рэалістычнай опернай школы і валодае тэхнікай і вакальна-музычнай і драматычнай.

У спектаклі зусім выразна вызначана тая глыбіня і прада чалавечых пачуццяў, якія ёсць і ў рамана Пушкіна і ў музыцы Чайкоўскага. Актёры, вядома, у рознай ступені, але ў адным правільным кірунку імкнучыся да ажыццяўлення і ўвасаблення задач, дадзеных ім аўтарам — Пушкіным і Чайкоўскім. На ўсім працягу спектакля ў ігры актёраў відаць лінія барацьбы з опернымі штампамі і вельмі удала спалучэнне вакальнага майстэрства з непасрэднаю перажываннем.

Усім нам вядома, што хаця опера і называецца «Еўгеніі Онегіна», аднак галоўную думку, «звышзадачу» спектакля, паводле выразу Станіслаўскага, вызначае Тацыяна, абаяваць сілу каханця і вернасць абаяваць. Чайкоўскі падкрэсліў гэта, даўшы з самых першых тактаў ўверцы тэму глыбокага пачуцця сваёй гераіні, асабліва развіўшы яе ў выдатнай сцэне «пісьма Тацыяна».

Спектакль у беларускай оперы быў дэбютам маладой артысткі З. Лапчанка ў ролі Тацыяна. Трэба вітаць удачу маладых выканаўцаў у оперы «Еўгеніі Онегіна», бо Чайкоўскі напісаў сваё «Онегіна» імяна да іх, як аб гэтым сведчыць яго пісьмо да Альбрэхта. Да такіх выканаўцаў належыць і артыст Г. Дзімітрыў, які выконваў партыю Ленскага.

Маладая артыстка З. Лапчанка мае ўсе падставы пры ўмове далейшай энергічнай работы ўдасканаліць сваю партыю. Сцэна пісьма ёй праспявана і сыграная з адвадзенай непасрэднасцю і глыбіняй пачуцця. Не ўсё яшчэ артыстычна закончана, ёсць разрывы і неспадзешныя ў музыцы і паводзінах на сцэне. Але сутнасць усёй сцэны намечана правільна і патрабуе ў далейшым развіцця і замацавання.

Слабей другая палова ролі (княгіня Грэміна), над якой рэжысура — павінна

Водзукі на артыкул «Пытанні, якія трэба вырашыць»

Аб клубах і кадрах

Якраз перад тым, як мне давалася прачытаць артыкул А. Трэцякова, я сляхуаў радыёперадачу з Масквы аб рабоце і жыцці палярніку навукова-даследчай станцыі «Поўночны полюс — 4». Прымяна было чуць, што калектыв савецкіх людзей, які працуе ў надзвычай цяжкіх умовах, наперакор стыхій можа культурна адпачываць. Там няма клубаў, няма тэатраў, музычных залаў і іншых ачагоў культуры. Сама вялікая раскоша іх — палятка. Аднак палярнікі пачаў працы наладжваюць свае канцэрты мастацкай самадзейнасці, шахматна-шахачныя турніры, выпускаюць наскенную газету, абмяркоўваюць працэнтныя кнігі.

Няма сумнення, што ў Валейскай МТС, аб якой пісала газета, працуе многа людзей з высокімі духоўнымі запатрабаваннямі. На маю думку, яны самі вяртаюць, што не могуць наладзіць у МТС здаровы і культурны адпачынак.

Старадарожская МТС Мінскай вобласці знаходзіцца ў такіх-жа ўмовах, як і Валейскага. Аднак тут механізатары не скардзяцца на дрэнна арганізаваны адпачынак. Яны самі наладжваюць канцэрты мастацкай самадзейнасці, шахматна-шахачныя турніры, вечары мастацкай кнігі, слухаюць лекцыі і даклады спецыялістаў сельскай гаспадаркі. У МТС выпускаецца наскенная газета, «баявыя лісты», раз у месяц выходзіць «Сатырычная газета». Усім гэтым кіруе партыйная арганізацыя МТС, а ёй дапамагаюць комсамольская і прафсаюзная арганізацыі. Часта наладжваюцца ў МТС калектывныя походы ў кіно і на спектаклі, якія ставяцца на сцэне раённага Дома культуры.

Механік па сельгасмашынах, дэпутат раённага Савета Дзімітрый Нятрочнік гаворыць: — У МТС няма клуба. Няма ў нас і іншых устаноў культуры. Не часта заглядаюць да нас і артысты сталічных тэатраў. Аднак мы не сумеем, мы самі ствараем сабе культурны і вясёлы адпачынак. Людзі, якія ўмеюць добра працаваць, умеюць і добра адпачываць...

Значыць, не ў адным клубе справа. У вёсцы Сінягова — цэнтры буйнага калгаса — доўга не было клуба. Кіраўнікі сельгасарцелі гаварылі: «Сума ў нас — і толькі тама, што няма клуба».

Узяліся — і на прыгожым месцы вырас добры клуб з прасторнай глядзельнай залай, з пакоямі для културнай работы, для бібліятэкі, нават з будкай для гукавога кіноапаратуры.

Але што змянілася ў Сінягове пасля гэтага? Нічога. Ад агульнага сходу калгаснікаў і да вечарыні моладзі клуб закрыты.

У вёсцы Язьмі — цэнтры калгаса імя Сьвярдлова і Маёрава ёсць толькі прыстасаванае пад клуб памяшканне. Але тут калгаснікі вечарамі культурна адпачываюць.

Любоў, ініцыятыва, стараннасць

На старонках газет і часопісаў, на жаль, яшчэ рэдка можна сустрэць артыкулы, якія б сур'ёзна ўзнімаюць пытанні аб рабоце сельскіх устаноў культуры.

Хаця прывесці некалькі фактаў з жыцця нашага Ябачыцкага раёна. Усе сельскія ўстановы культуры ў раёне дрэнна ўкамплектаваны кадрамі. З трыццаці бібліятэкараў, загадчыкаў хат-чытальні, загадчыкаў сельскіх клубаў толькі шэсць чалавек скончылі культасветвышчышчы, астатнія нават не маюць сярэдняй адукацыі. Пра іх можна мець сказаць, што гэта выпадковыя людзі, якія па непаразумнаму трапілі ў культасветустановы. А непаразумна і такіх адраўняюць досыць часта.

У раёны аддзел культуры прыходзіць малады чалавек, якому не знайсціся ні дзе месца, і просіць накіраваць яго ў бібліятэку. «Выдаць кнігу ведаеш я?» — пытаюцца ў яго. «Навучуся», — запэўнівае навочок. Вытрымаўшы такі «заказ», ён пачынае атрымліваць зарплату, але, вядома, не здольны весці культурна-масавую работу сярод насельніцтва, бо не мае аб ёй ніякага ўяўлення.

Аднак нярэдка і падрыхтаваны работнік, прыехаўшы на вёску, разубіцца. Ён бачыць перад сабой стары будынак, у якім знаходзіцца клуб або хата-чытальня. Няўтульна і холадна ў ім. Трэба прыкласці многа настойлівасці і працадольнасці, каб змяніць гэты ўмовы, наладзіць работу. Здолега гэта зрабіць выпускніца Гродзенскага культасветвышчышча Марыя Урублеўская. Раёны аддзел культуры накіраваў яе ў Выжлоўіцкую сельскую бібліятэку. Параўнальна за кароткі тэрмін з дапамогай комсамольцаў і моладзі яна ператварыла бібліятэку ў сапраўдны цэнтр культуры. І вось сярод іх, якія ў нас захоўваюцца, невялікае пісьмо ад комсамольцаў вёскі Выжлоўічы. Яны пішучы ад добрай работы Марыі Урублеўскай, выказваюць удзячнасць за чужыя адносіны да чытачоў.

Трэба сказаць, што да патрэб саміх сельскіх культурна-масавых устаноў у вёсках стаяць два пытанні: як правільна, старыні калгасу, сакратары комсамольскіх арганізацый лічаць, што ім няма часу займацца.

А хто арганізуе ім гэты адпачынак? Ды яны-ж самі. Даволі сказаць, што толькі ў калгасным хоры прымае ўдзел звыш 50 хлебаробаў! А хто ўсім гэтым кіруе? Мясцова партыйная арганізацыя і ёе сакратар дырэктар самігодзі тав. Кашталына. Раз у месяц збіраецца агульны вёскі, каб абмеркаваць план работы клуба, і ўсе, хто меў канкрэтныя накіраваныя ці даручаны, робяць справядліва аб прапрабленай рабоце. Тут самы калгаснікі складаюць план работы клуба і самі пад кіраўніцтвам партыянаў арганізуюць яго ажыццяўляюць.

Адсюль вывад: клуб сам па сабе культурна адпачынак не створаць. Адпачынак павінны арганізоўваць людзі. Гэтай работай трэба кіраваць, напярэйчы, кантраляваць. І надыйшоў час, каб гэтай справай займаліся не толькі клубныя работнікі, а і партыйныя, прафсаюзныя, комсамольскія арганізацыі, усе культурныя сілы вёскі. Трэба, каб гэтай справе больш аддавалі ўвагу інструктары райкомаў партыі і райкомаў комсамола. Сакратары райкома на зоне МТС са сваім штатам таксама павінны больш займацца арганізацыйна-пачатковы хлебаробаў.

А. Трэцякову выказаў думку аб тым, што клубы трэба будаваць на цэнтральных сядзібах калгасаў. А дазваляе спытаць: дзе адпачыць вечарам калгаснікам і іншым вёскаў? Праўдзіна калгаса імя Варашылава ў нашым раёне прыняла рашэнне, акрамя клуба, які пабудаваны на цэнтральнай сядзібе, пабудавалі так званыя «брыгадныя клубы», або «філіялы» цэнтральнага клуба. Практыка паказала, што такое рашэнне апраўдана. У брыгадным клубе можна адрэчыць аддзелена калгаснай бібліятэкі, сюды будзе прыязджаць кіноапаратура, канцэртныя брыгады раённага Дома культуры, тут можна наладзіць розныя іншыя культурна-масавыя мерапрыемствы.

Цяпер аб кадрах клубных работнікаў. А. Трэцякову правільна лічыць, што іх у рэспубліцы мала, што большасць іх не адпавядае сваёму прызначэнню. Але праўда і тое, што з гэтымі людзьмі ніхто не працуе, ніхто не накіроўвае іх дзейнасці, не дапамагае ім у рабоце. Аддзелам культуры і дама народнай творчасці трэба ўдзячна аказаваць ім прафесіянальную дапамогу. Неабходна, каб гэтая дапамога была жылой, дзейснай, а не зводзілася да сухой канцэлярскай шаперы. Неабходна арганізаваць шырокую сетку завочнай вучобы культасветработнікаў.

Варта звярнуць сур'ёзную ўвагу і на тое, каб поўнасцю выкарыстоўваліся сродкі, якія асінуюцца на культурна-масавыя мерапрыемствы сельскімі саветамі і калгасамі.

К. САНКЕВІЧ, адказны сакратар старадарожскага раённага газеты «За Савецкую Радзіму».

Наспеўшыя пытанні

На ранейшых аглядах сельскай самадзейнасці высветлялася, што некаторыя нашы харавыя калектывы прымітыўныя і не вызначаюцца самабытнасцю, каларытам, свежасцю, уласцівым сапраўдным народным хорам.

У калектывах, на чале якіх сталі мучыцца пісьменныя кіраўнікі, справа не на многа лепшая, бо многія з іх былі не падрыхтаваны да самадзейнай работы з народнымі хорамі і нярэдка наносілі ім сур'ёзную шкоду. Не ведаючы прыроды беларускай народнай песні, выканаўчыя традыцыі ў народных хорах, яны навязвалі новым і даўно ўжо створаным самадзейным харавым калектывам неўласцівыя, чужыя ім вучэбныя гармоніі, ініцыялі асновы сапраўднага народнага спявання. Але калі хто-небудзь з іх і ўсведамляў прычыну сваіх творчых няўдач, хацеў пазнаць тэорыю і практыку работы з народным хорам, ён не знаходзіў для сябе неабходных дапаможнікаў, таму што ні адвадзенах падручнікаў, ні манатрафаў аб беларускай народнай песні і харавым выкананнем майстэрстве да гэтага часу няма.

А між тым, мець такія тэарэтычныя абавязкі вельмі неабходна.

У гэтай важнай справе вельмі-б маглі дапамагчы такія выдатныя знаўцы беларускай народнай песні, як народны артыст БССР Р. Шырма, выкладчыца кансерватарыі Л. Мухарынская, кампазітары Д. Лужас, Р. Пукст, П. Падкавыраў і асабліва заслужаны дзеяч мастацтва БССР мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага народнага хору Г. Цітовіч.

Агульнавядомыя заслугі Г. Цітовіча ў зборы і перапрацоўцы фальклору ў самых аддаленых кутках Беларусі. Г. Цітовіч знайшоў аўтараў народнай песні, якія раней

былі невядомымі. Ён быў папулярызатарам творчасці самадзейных кампазітараў-песеннікаў Галаваскіска, Шыдоўскага, Шыўко і многіх іншых. Песні, сабраныя і выданыя пад яго рэдакцыяй у зборніку «Песні шчасця», значна ўзбагацілі рэпертуар самадзейных харавых калектываў. Разам з тым Г. Цітовіч мае вялікі вопыт працы па развіццю шматгалосага народнага спявання.

На жаль, ні адзін музыкантаўца, і ў тым ліку і сам Цітовіч не ўзяўся за абгульненне гэтых даследчых матэрыялаў, што з'яўляюцца вельмі цэннымі як з навуковага, так і з практычнага пункту гледжання.

У такім-жа напрамку неабходна весці вучэбна-выхаваўчую работу з кіраўнікамі харавых самадзейных калектываў, якія павінны ўмець правільна выбраць для свайго калектыву той ці іншы песенны рэпертуар, зыходзячы з характару галасоў, складу выканаўцаў.

Вялікім стымулам для далейшага развіцця харавой культуры з'яўляецца творчая нарада харавікоў, музыкантаўцаў, кампазітараў, паэтаў-песеннікаў, на якой былі-б выкрыты асноўныя недахопы, што тармазіць развіццё харавой культуры, вырашаны спрэчныя пытанні тэарэтычна і практычнага парадку. А такіх спрэчных пытанняў у рабоце нашых самадзейных народных хораў многа. Напрыклад, да гэтага часу ў адносінах хору калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна, што вырас за апошні час у адзін з лепшых самадзейных хораў рэспублікі, не сказана, ці на правільным шляху ідзе калектыв, пераймаючы манеру выканання рускага народнага хору імя Пацінцкага.

Адзін з лепшых самадзейных хораў Мінскай вобласці стаў чатырохгалосы а-капелны хор калгаса «1-е Маа» Івнэвіжскага раёна (кіраўнік П. Касач). У ім пераважае народная манера выканання. Аднак хор яшчэ не мае яра акрэсленага стылю і лёгка можа пабесіць у любы бок, узваны кіраўніком ці кансультантамі, якія час-ад-час наведваюць калектыв.

Паўстае таксама пытанне аб тэкаставай перапрацоўцы некаторых старадаўніх беларускіх народных песень, якія вызначаюцца высокай мастацкай якасцю напеву, але змест іх яўна стары для нас. У якой ступені гэта магчыма рабіць? Добра ці дрэнна, напрыклад, што харавы калектыв пад кіраўніцтвам Шыдоўскага сам перапрацаваў многія старадаўнія і, якіх настроі безвыходнага тора замяняюцца радаснымі аптымістычнымі настроямі сённяшняга жыцця?

Старадаўнія народныя песні «Сяло маё, сяло новае, Сяло новае, кляновае. У канцы сяла цячэ рэчэнка, Цячэ рэчка з вадой чыстаю. Там дзюбаты умываліся, Сваёй долі выхваляліся. Як у небы зоры зьяны, Так жывем цяпер мы шчасныя. Над радзімаю старонкаю Пралітае песня звонкая.

Такая перапрацоўка старадаўняй песні, на нашу думку, — справа патрэбная, бо ўзбагачае рэпертуар хору. Паўстае пытанне: ці магчыма да гэтай працы прыцягваць нашых паэтаў-песеннікаў, якія-б вярнулі да жыцця сотні старых паэмаў народных песень, створаных на цудоўнай меладычнай аснове?

Практыка паказала, што для большасці нашых самадзейных народных змешаных хораў больш зручна цеснае размяшчэнне партый, галасоў. У той-жа час многія партыі, нават спецыяльна зробленыя для таго ці іншага хору нашымі кампазітарамі, маюць нярэдка вельмі цяжкія тэстурныя ўмовы для выканаўцаў, якія ў большасці хораў карыстаюцца адкрытым гукам і маюць вельмі абмежаваны дыяпазон.

Вырашэнне ўсіх гэтых і многіх іншых пытанняў будзе садзейнічаць далейшаму развіццю культуры спявання ў рэспубліцы, творчаму росту самадзейных харавых калектываў і народнаму новаму самабытнаму таленавітым калектывам народнай песні.

К. ГУСЕВ.

Канцэрты мастацкай самадзейнасці

Нядаўна ў вёсцы Якімаўшчына Маладзечанскага раёна адбыўся канцэрт, падрыхтаваны агітбрыгадай Палачанскага сельскага Дома культуры. Была паказана п'еса «Як паспешел, так і выпішеш». Харавая група выканала рускія і беларускія народныя песні і песні савецкіх кампазітараў. Па-майстэрску выканалі «Рускую танцавальную» і «Беларускую польку» сёстры Бекеш.

За апошнія дні агітбрыгада наведвала палювачы брыгады калгаса імя Янік Купалы. У сельскім клубе да дня выбараў рых-

туецца вялікі канцэрт з рознастайнай праграмай.

У перадыбарчыя дні значна ажыўлілі сваю работу і іншы сельскія клубы раёна. У гуртках мастацкай самадзейнасці Лебедзскага клуба ўдзельнічае да 50 чалавек калгаснай моладзі і сельскай інтэлігенцыі. Да выбараў тут падрыхтаваны п'есы Ліхачова «Жанаты халасцяк», Трафімава «Лінія жыцця». Харавы і танцавальны гурткі развучваюць новыя песні і танцы.

І. ХУРСАН.

Літаратурна-мастацкі вечар

Бібліятэка імя Н. В. Гоголя правяла ў Доме культуры г. Бабруйска літаратурна-мастацкі вечар, прысвечаны выбарам у Вярхоўны Совет БССР і мясцовыя Саветы. Доклад аб савецкай выбарчай сістэме зрабіла настаўніца 16-й школы тав. Воінава. Пасля доклада выступілі выбарчыя

т. Грынок, Казлова, Матвіліцкая і Куніцкая.

Вечар закончыўся канцэртам калектыву мастацкай самадзейнасці Бабруйскага раённага Дома культуры.

В. ЗАВАРА.

У НОВЫ ДЗЕНЬ

Іван ШАМЯКІН

Раніцоў галоўны механік, мурны, з чырвонымі вачыма, пепелагоны, сказаў Рашчэні:

— Нас з табы, Цімох Панасавіч, выганяць, мы — практыкі.

Рашчэня ўспоміў свой начны страх ці, правільней кажучы, разгубленасць, слямы, якія ў запале нагаварыў жонцы, і зноў улаваўся, але на іншай прычыне ўжо.

— Што за рэзона?! Як вы прычэталі пастанову? Выганяць! Гэта разважаныя людзей, якія адчуваюць, што ні на што не здатыя, якіх сапраўды варта ганьці і праці!

— Крычаў ён так, як Баранаў ніколі не чуў. — За што выганяць? Партыя акаліла людзей у МТС, а вы — выганяць, — панізоў голас дырэктар і пачаў гаварыць больш разважліва: — Могуць заманіць чалавек з адукацыяй, з вопытам, бо скажу табе шчыра: механік ты слабы, тэхнікі не ведаеш...

— Рашчэня, дэкацікі па характары чалавек, упершыню гаварыў галоўнаму механіку ў вочы такую суровую праду. — Але ты можаш працаваць... я, напрыклад, брыгадзірам...

Баранаў павідаў, падняўся з крэсла. — Гэта што — вырашана ўжо? Брыгадзірам я не пайду!

Дырэктар яго улаваўся:

— То ці галоўным інжынерам трактарнага завода, міністрам, калі такі геній... Ты трактар не ўмееш разабраць... Дабэ трактарысты вучаць...

— Гэта-жа, як і нас... Вы ў Касцяноў, у вучня, камбайн вучыліся вадаць.

— Вучыцеся! І буду вучацца!.. Не і лічу гэта ганьбай для сабе... І брыгадзірам пайду, калі партыя палічыць патрэбным... хоць я дваццаць пяць год у МТС, а не нейкія тры гады, як іншыя... Не ў гонары справа... Працаваць трэба, таварыш Баранаў, не так... як мы з вамі дагэтуль працавалі, — самарытчына і лагодна заклячкова Рашчэня, жадаючы заглядзець сваё жыццё. Але Баранаў стаў ужо афіцыйным, сухі, непрыкідлівым, як у панцыры, і камечыў шапку.

— Я не патрэбны вам? — ён прыходзіў па справе, але не выказаў яе і выйшаў, агорбіўшы сядзім плечы.

На двары яго сустраў Сяргей Касцяноў.

— Што-ж, нарэшце, вырашылі з трактарам? — спытаў ён.

— Нічога я не вырашыў і не жадаю вырашаць, — мурна адказаў Баранаў, махнуўшы рукою.

— Яе гэта вы не жадаеце вырашаць? Стаць трактары, а вы — галоўны механік — не жадаеце...

— Я — практык! Пра-ак-тык! — са гласцю, па складах, нахіліўшыся да Касцяноў і ашчырыўшы зубы, крыкнуў Баранаў і пайшоў прач з тэрыторыі сядзібы.

Сяргей не адразу зразумеў, у чым справа, а калі зразумеў, страшына абурўся: яго ўзрада, што знайшоўся чалавек, які не радуецца вялікім і мудрым рашэнням партыі, а зле і баіцца за сваю кар'еру, за сваё дэкла месца. «Вар'ят і дурань! І чым хутчэй дае выгнаць, тым лепей будзе для МТС... Скажы, калі ласка, незамыная асоба! Прафан!»

Касцяноў сам пайшоў да дырэктара па той справе, якую павінен быў вырашыць галоўны механік. Тры дні стаяў да лепшых трактары з-за паломкі дэталей, якіх, як на злодзе, не было ні ў МТС, ні на баззе. Касцяноў балоха перажываў гэты працой у такі час, калі калгасы зноў зноў, як і ў мінулым годзе, недаравальна зацікавалі сябе ў галоўнай культуры ў балансе ўраджажа. І таму ён проста з парог дырэктарскага кабінета пачаў абсвае:

— Цімох Панасавіч! Калі-ж мы, урэшце, з трактарамі...

Але Рашчэня яго перашчыў. Ён хадзіў па пакоі, задавалены сам сабой, сваёй рапучасцю ў размове з галоўным механікам, і яму не хацелася псаваць сабе настроі, а

Пісьменнік І. Шамякін працуе цяпер над раманаў аб жыцці і працы сельскай інтэлігенцыі. Раман расказвае аб падзеях нашых дзён, аб удзеле інтэлігенцыі ў барацьбе за ажыццяўленне рашчэняў партыі, накіраваных на ўздым сельскай гаспадаркі. У цэнтры рамана — вобразы настаўнікаў, вучняў старэйшых класаў, механізатараў, партыйных і саветскіх работнікаў раённага і абласнога маштабу.

голос Касцяноў, якога ён любіў, паважаў і прыходзіў якога быў рады ў такую хвіліну, быў залішне гучны і патрабавальны — пагражаў непрыемнасцямі.

Дырэктар сціснуў яго руку, не даючы гаварыць.

— Чакай... чакай, Сяргей Сцяпанавіч! Садыся, брат, і пагутарым... Усё абмяркуем.

Сам ён сеў за стол наспраць маладога механіка і ўзяў у рукі газету.

— Чытай?

— А хіба ёсць такія, што не чыталі? Усёй сям'ёй чыталі...

— Ну і што скажаш?

— Нам яшчэ, настаўнік Бушына, пры ўсёй сваёй крэмаўнасці, сказаў адно слова: грандыёзна!

— А, грандыёзна! — падхапіў Рашчэня. — Добра сказаў! Гран-ды-ёзна! — смачуць і вар'яцуючы, ён паўтарыў гэтыя слова некалькі разоў. — Але, вось яна, калектыўная мудрасць партыі!

— Вось падкінуць нам з табы мільёнчыкі два. Эх, якое мы будаўніцтва разгорнем, Сяргей Сцяпанавіч! Люба-дарага! Гаржаць! Павеці! Майстэрню тыповую... Кожная машына ў нас будзе, што лямба...

— А зараз стаць трактары, і мы паліцам не варушым. Два калгасы зрываюць сябе... Так мы адказваем на пастанову!

— А што мы можам зрабіць, што? — твар Рашчэні адразу стаў заклочаным, сумным і разгубленым. — Хто вінаваты, што няма дэталей? Ведаюць пра гэта і райком, і абком, учора Вародка першаму звачыў. Але, калі няма, дык, жакуць, па няма — суда няма. Мы ў гэтым не вінаваты, няхай адказваць вышэй...

— Лягчы за ўсё, Цімох Панасавіч, дакладчы вышэй, зняць з сабе віну і чакаць... А жыцця справа стаць, бо не ўсюды яшчэ выжыты бюракраты. А калі база не атрымае і сёння, і заўтра, і праз паць дзён? — Што ты?

— Ну, што ты, — абком заняўся.

— Я прапаноўваў выхал... Чаго няма на базе, кога знайцеся ў нейкай іншай МТС, трэба шукаць... Са мной не згадзіліся... А я сёння ўначы сазнаўся з Холмскай МТС Зарэчнага раёна... Там у мяне сябра, мы разам завочнічаем... Калі ласка, дайце машыну, і я да вечара прывяжу патрэбныя дэталі. Пазычу...

Рашчэня, нічога не адказаўшы, зняў трубку, пазваніў у раённы цэнтр, у адну, потым у другую і трэцюю арганізацыю і, знайшоўшы, нарэшце, свайго намесніка па палітчасці, які амаль штодня быў у раёне на розных нарадах, загадаў яго неадкладна, без затрымак, вярнуць машыну. Пасля гэтага дырэктар праз стог працігнуў Касцяноў руку. Гэта было так нечакана, што Сяргей у першы міг разгубіўся, не разумеючы, што да чаго.

— Дзякуй табе, Сяргей Сцяпанавіч. Вернецца машына — садыся — едзь, — і, як-бы адчуваючы сабе няёмка, Рашчэня хвіліну пастаяў моўчы, утаропіўшы позірк у паперы і барабанячы палцамі па сталю.

— У прамысловасці гэта больш развіта — узсамавурачка, а мы — быццам канкурэнцыі баімае, быццам не агучылі справу робім, — зусім непатрэбна абараняў сваю прапанову Касцяноў.

Відаць, думаючы пра нешта свай, Рашчэня глянуў на яго і сказаў:

— Шчаслівы ты чалавек, Сяргей Сцяпанавіч. На чырвартым курсе акадэміі... Праз год — інжынер. А я... таксама можа вучыцца... але сам вінаваты — пале-наваўся. Думаў, адной практыкі хопіць у жыцці.

— Што гэта вы сёння па практыку накінуліся? Баранаў крычыць: «Я—практык!» — і нічога не робіць.

— Ты мяне з Баранавым не раўняй, — спахмурнеў Рашчэня. — Баранаў — кар'ерыст... Яму — абм дэкла месца. А я прычыпчыкам пайду, а МТС не пакіну. Я душой зжыўся... — і, зноў адшытоўшы ад яна і барабанячы палцамі па падакоўніку, пасля даволі праціглага маўчання сказаў:

— Незалежна ад таго, як будзе ставіцца пштанне або мне, я буду прапаноўваць і дамагацца аднаго, каб за галоўнага механіка пакінулі дабе.

— Мяне? Што вы!..

— Калі ты па-сапраўднаму хварэш за справу, ты не павінен адмаўляцца...

— Ды мяне проста не прызначаць.

— Прызначаць! — ушэня заявіў Рашчэня і харама, па-бацькоўску ласкава, усміхнуўся маладому механіку. — А цяпер я на грузавік паеду ў брыгады, з людзьмі пагутару, а ты — чакай «газика» і лідзі за дэталімі. Будзем працаваць вост так. — Ён паказаў на газету з пастановай Пленума.

На двары ішоў дождж, дробны, асенні, але яшчэ дэпшы, перусы, як праз сіта. За майстэрняй вербы раілі першае жоўтае лісце. Азіны, нават яшчэ і непажалець ліст зляцэў з дуба.

Сяргей падхапіў яго на ляду, ласкава выцер даволімі кроплі расы і, заўраўшы галаву, глянуў на волату. Сяргей заўсёды, калі ён глядзеў на дуб, было крышку шкада яго, нібы не праз дуб лёдзе не скалечыла яго, а надварот — ён быў вінаваты, што малакца ўдарыла ў дрэва... Але і расказалі, скалечаны дуб мей яшчэ магутны і велічны выгляд. Баранаў прапаноўваў яго спілаваць, Сяргей запытаў, амаль усе супрацоўнікі патрымаў яго; да дуба прывыклі і не ўваўлялі сядзібу без яго, без аднай тоўтай галіны, якая ўзвышалася над усімі дрэвамі і была відаць за шмат кілометраў ад Брыліч.

Па вычыцы ўсё — гайкі, шрубы, пра-кладкі і іншыя дробныя дэталі — заўсёды мець пры сабе, Сяргей машынальна і лісток дубовы схаваў у кішэню.

У кузні пры майстэры гулка стукалі аўтаматычны молат і гудзеў горан. Калі молат змаўкаў, было чуваць, як на гідратанцыі шуміць вода.

Дзіўны настрой апанаў Сяргея: у душы была радаць і нейкая ўрачыстасць і адначасова, як часта здаецца ў такіх мурных асенніх дні, з'явіўся дэпшы смутак. Радыць ішла ад пастановы, якую яны чыталі ўвечары ўсёй сям'ёй і пра якую ён думаў усю раніцу, ад задалавлення сваёй працай і размовы з дырэктарам. Ён не быў чалавекам славалюбным і ніколі не імкнуўся да высокіх пасадаў, але прапанава Рашчэні зараз, пасля пастановы, прывілае яму да спадабы.

А чаму сапраўды яму не стаць галоўным механікам, калі, выгода, прызначаць? Ён адчувае, што ўмяня, вопыт, адукацыя ў яго дастаткова, каб працаваць у дзесяць, дваццаць разоў лепей, чым працаваў «практык» Баранаў. Сяргей за-

сміяўся, успоміўшы, як Баранаў крычаў яму ў твар гэтыя слова — «практык», якое, мабыць, здалося яму абразлівым.

Смутак ішоў ад няздзейненых жаданняў і мар, ад успамінаў пра Наталію Пятроўну і яшчэ ад нечага, невадомата, магчыма, ад асцяжана надвор'я, ад гэтага дробнага і нуднага дажджу. Хацелася схавацца ад яго, але не проста куды-небудзь, не пад абы-чыю страху. Не, хацелася пад ле страху. Ён узяў яе светлы, чысты пакой з мюстам вазонаў, з прыгожымі карункавымі гардзінамі на вокнах. І вост ён там... Няхай на двары дождж, няхай з каёна, што пад лэ вокнамі, падае лісце і некаму іншаму, у каго няма такога пшчасця, нагнае смутак, а яму радаць, утулына, харама. І нічога больш не трэба, толькі глядзець у лэ твар, у лэ харомыя асеннія вочы, — лепшых вачэй няма ў свеце! — глядзець бласкоцна, моўчы... Не, узяць за руку, а пшчасцю сціснуць крышачку халоднага ад спіртоў і афіраў тонкія пальцы... Часта і гулка стукале сэрца, хваля дакватваецца да твару: гарачы шчокі, вушы. Не, гэта не можа так скончыцца... Ён сціскае лэ руку маднэй, нахіляецца і цягне маленькі кулачок.

«Наталі! Мілая, слаўная, родная! Я не магу тае даць... Я люблю дабе! Люблю!.. І дачку тваю люблю... Ты для мяне — самыя дарогі. І нічога нам не можа перашкодіць! Наталі! Зраўняй мяне... Скажы адно слова. Не, лепей не гавары, бо ты зноў скажаш не тое... Лепей памалым... Дай мне пасядзець вост гэтак каля дабе і думаць... думаць... што я заўсёды тут... заўсёды з табы... І няхай ідзе дождж...»

— Дождж патрэбны на азімы... — адказаў ён угодзе некаму іншаму, мабыць, Рашчэні, і схамаўнуўся. Ужалеўне так завадала ён, што колькі хвілін ён, забывшыся на ўсё навакольнае, быў у пакоі Наталі Пятроўны, размаўляў з ёй. На самай справе, ён падходзіў да вёскі і ішоў аж раў маладой руні жыта. Сяргей уздыхнуў:

— Эх, Наталі... Наталі Пятроўна!

Мара, ушэня нарадзілі дзяржава, рашчэня жаданне набачыць яе (ён не бачыў яе ўжо колькі дзён), сказаць самыя звычайныя, будзённыя словы, напрыклад, што-небудзь пра надвор'е, і ў адказ пачуе лэ голас. Але ён ведаў, што дома яе ў такі час няма, што яна ў абулаторыі. І не ўтрымаўся, каб не заіць туды, пра-дольчы міма. Сяргей спадзівўся, што з-за дрэннага надвор'я там нікога не будзе (расказвала-ж Наталія Пятроўна, што ёй часам даводзіцца гадзінамі чакаць хворых), і тады хоць часткова здзейнічаў яго нечаканая мара: ён пасядзеў з ёй у алыным пакоі, у якой прыёма пахне лекамі і свежай пыратай. Але, як на злодзе, у прасторай прыёмнай сядзелі жанчыны. Ён прывітаўся кіўком галавы і сціпла сеў каля самых дзвярэй, у думках лаючы сябе — навошта ён зайшоў сюды? Цяпер няёмка будзе адразу выходзіць, але і чапаць — чаго чапаць? За дзвярцамі, што вялі ў кабінет урача, чуўся суровы голас Наталі Пятроўны: яна адчытвала нейкага хворага за парушэнне рэжыму.

Адна з жанчын, яго суседка і равесніца, нахемліва глядзела на Сяргея з-пад насунаўці да самых вачэй хусткі. Другая, старэйшая, сказала яму:

— Ідзі, Сцяпанавіч, першы. Ты — чалавек рабці.

Сяргей падхапіўся.

— Не, нічога. Я пасля... Дзлкую. Я толькі хачу ад галаўной болі папраціць, — і як-бы ў падвержанне, што ў яго сапраўды баліць галава, ён дакрануўся да іліба. — Але гэта глупства... Я палю, — і хутка выйшаў. У калідоры пачуў, як, засмяяўшыся, сказала суседка:

— Ад галавы яму трэба! Ад сэрца яму трэба, а не ад галавы!

Добра і тое, што ў нарысе побач з аналізам літаратурнага працэсу ў цэлым асобна разглядаюцца творчасці пісьменнікаў, чый уклад у літаратуру з'яўляецца найбольш значным і каштоўным. У раздзеле, прысвечаных творчасці заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Яні Купалы і Якуба Коласа, і ў раздзеле аб творчасці К. Крапівы, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова і М. Танка агучына характарыстыка развіцця нашай літаратуры даўнаўдзена канкрэтным аналізам лэ лепшых мастацкіх твораў, якія трывала ўвайшлі ў скарбніцу ўсеазавай літаратуры.

Шкада толькі, што няма ў кнізе асобных раздзелаў аб Змітраку Бядулі, Адуарду Самуйліну і Шмэну Панчанку, якія ўбагацілі беларускую і ўсю савецкую літаратуру радам выдатных твораў, шырока вядомых чытачу. Да таго-ж аб іх мала і вельмі невыразна гаворыцца ў агульным аглядае. З таго, што ў раздзеле «Літаратура перыяду перамогі сацыялізма і пачатку сацыялістычнага грамадства» (аўтар Н. Перкін) напісана пра Э. Самуйліна, бадай, немагчыма ўваць творчы сувязі з жыццём нашага грамадства, з тымі задачамі і патрабамі, якія яно вырашала і вырашае; ва ўзаемазвязі з агульным працэсам развіцця літаратуры сацыялістычных нацый.

Гэта даю аўтарам магчымасць правільна і даволі поўна ахарактарызаваць этап развіцця беларускай літаратуры, вылучыць характэрныя асаблівасці і найбольш значныя творчыя дэбаты кожнага этапу, раскрыць працэс станаўлення і развіцця ў ёй метаду сацыялістычнага рэалізма. Нарысе дае поўнае ўважэнне аб тым, якія мастацкія каштоўнасці стварыла наша літаратура ў савецкі час. У ёй адначасова ідэйнае і тэматычнае багацце, разнастайнасць жанраў у творчасці нашых пісьменнікаў, паказваецца рост маладых літаратурных сіл.

Добра і тое, што ў нарысе побач з аналізам літаратурнага працэсу ў цэлым асобна разглядаюцца творчасці пісьменнікаў, чый уклад у літаратуру з'яўляецца найбольш значным і каштоўным. У раздзеле, прысвечаных творчасці заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Яні Купалы і Якуба Коласа, і ў раздзеле аб творчасці К. Крапівы, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова і М. Танка агучына характарыстыка развіцця нашай літаратуры даўнаўдзена канкрэтным аналізам лэ лепшых мастацкіх твораў, якія трывала ўвайшлі ў скарбніцу ўсеазавай літаратуры.

Шкада толькі, што няма ў кнізе асобных раздзелаў аб Змітраку Бядулі, Адуарду Самуйліну і Шмэну Панчанку, якія ўбагацілі беларускую і ўсю савецкую літаратуру радам выдатных твораў, шырока вядомых чытачу. Да таго-ж аб іх мала і вельмі невыразна гаворыцца ў агульным аглядае. З таго, што ў раздзеле «Літаратура перыяду перамогі сацыялізма і пачатку сацыялістычнага грамадства» (аўтар Н. Перкін) напісана пра Э. Самуйліна, бадай, немагчыма ўваць творчы сувязі з жыццём нашага грамадства, з тымі задачамі і патрабамі, якія яно вырашала і вырашае; ва ўзаемазвязі з агульным працэсам развіцця літаратуры сацыялістычных нацый.

Гэта даю аўтарам магчымасць правільна і даволі поўна ахарактарызаваць этап развіцця беларускай літаратуры, вылучыць характэрныя асаблівасці і найбольш значныя творчыя дэбаты кожнага этапу, раскрыць працэс станаўлення і развіцця ў ёй метаду сацыялістычнага рэалізма. Нарысе дае поўнае ўважэнне аб тым, якія мастацкія каштоўнасці стварыла наша літаратура ў савецкі час. У ёй адначасова ідэйнае і тэматычнае багацце, разнастайнасць жанраў у творчасці нашых пісьменнікаў, паказваецца рост маладых літаратурных сіл.

Добра і тое, што ў нарысе побач з аналізам літаратурнага працэсу ў цэлым асобна разглядаюцца творчасці пісьменнікаў, чый уклад у літаратуру з'яўляецца найбольш значным і каштоўным. У раздзеле, прысвечаных творчасці заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Яні Купалы і Якуба Коласа, і ў раздзеле аб творчасці К. Крапівы, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова і М. Танка агучына характарыстыка развіцця нашай літаратуры даўнаўдзена канкрэтным аналізам лэ лепшых мастацкіх твораў, якія трывала ўвайшлі ў скарбніцу ўсеазавай літаратуры.

Шкада толькі, што няма ў кнізе асобных раздзелаў аб Змітраку Бядулі, Адуарду Самуйліну і Шмэну Панчанку, якія ўбагацілі беларускую і ўсю савецкую літаратуру радам выдатных твораў, шырока вядомых чытачу. Да таго-ж аб іх мала і вельмі невыразна гаворыцца ў агульным аглядае. З таго, што ў раздзеле «Літаратура перыяду перамогі сацыялізма і пачатку сацыялістычнага грамадства» (аўтар Н. Перкін) напісана пра Э. Самуйліна, бадай, немагчыма ўваць творчы сувязі з жыццём нашага грамадства, з тымі задачамі і патрабамі, якія яно вырашала і вырашае; ва ўзаемазвязі з агульным працэсам развіцця літаратуры сацыялістычных нацый.

Гэта даю аўтарам магчымасць правільна і даволі поўна ахарактарызаваць этап развіцця беларускай літаратуры, вылучыць характэрныя асаблівасці і найбольш значныя творчыя дэбаты кожнага этапу, раскрыць працэс станаўлення і развіцця ў ёй метаду сацыялістычнага рэалізма. Нарысе дае поўнае ўважэнне аб тым, якія мастацкія каштоўнасці стварыла наша літаратура ў савецкі час. У ёй адначасова ідэйнае і тэматычнае багацце, разнастайнасць жанраў у творчасці нашых пісьменнікаў, паказваецца рост маладых літаратурных сіл.

Добра і тое, што ў нарысе побач з аналізам літаратурнага працэсу ў цэлым асобна разглядаюцца творчасці пісьменнікаў, чый уклад у літаратуру з'яўляецца найбольш значным і каштоўным. У раздзеле, прысвечаных творчасці заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Яні Купалы і Якуба Коласа, і ў раздзеле аб творчасці К. Крапівы, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова і М. Танка агучына характарыстыка развіцця нашай літаратуры даўнаўдзена канкрэтным аналізам лэ лепшых мастацкіх твораў, якія трывала ўвайшлі ў скарбніцу ўсеазавай літаратуры.

Шкада толькі, што няма ў кнізе асобных раздзелаў аб Змітраку Бядулі, Адуарду Самуйліну і Шмэну Панчанку, якія ўбагацілі беларускую і ўсю савецкую літаратуру радам выдатных твораў, шырока вядомых чытачу. Да таго-ж аб іх мала і вельмі невыразна гаворыцца ў агульным аглядае. З таго, што ў раздзеле «Літаратура перыяду перамогі сацыялізма і пачатку сацыялістычнага грамадства» (аўтар Н. Перкін) напісана пра Э. Самуйліна, бадай, немагчыма ўваць творчы сувязі з жыццём нашага грамадства, з тымі задачамі і патрабамі, якія яно вырашала і вырашае; ва ўзаемазвязі з агульным працэсам развіцця літаратуры сацыялістычных нацый.

Гэта даю аўтарам магчымасць правільна і даволі поўна ахарактарызаваць этап развіцця беларускай літаратуры, вылучыць характэрныя асаблівасці і найбольш значныя творчыя дэбаты кожнага этапу, раскрыць працэс станаўлення і развіцця ў ёй метаду сацыялістычнага рэалізма. Нарысе дае поўнае ўважэнне аб тым, якія мастацкія каштоўнасці стварыла наша літаратура ў савецкі час. У ёй адначасова ідэйнае і тэматычнае багацце, разнастайнасць жанраў у творчасці нашых пісьменнікаў, паказваецца рост маладых літаратурных сіл.

Добра і тое, што ў нарысе побач з аналізам літаратурнага працэсу ў цэлым асобна разглядаюцца творчасці пісьменнікаў, чый уклад у літаратуру з'яўляецца найбольш значным і каштоўным. У раздзеле, прысвечаных творчасці заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Яні Купалы і Якуба Коласа, і ў раздзеле аб творчасці К. Крапівы, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова і М. Танка агучына характарыстыка развіцця нашай літаратуры даўнаўдзена канкрэтным аналізам лэ лепшых мастацкіх твораў, якія трывала ўвайшлі ў скарбніцу ўсеазавай літаратуры.

Шкада толькі, што няма ў кнізе асобных раздзелаў аб Змітраку Бядулі, Адуарду Самуйліну і Шмэну Панчанку, якія ўбагацілі беларускую і ўсю савецкую літаратуру радам выдатных твораў, шырока вядомых чытачу. Да таго-ж аб іх мала і вельмі невыразна гаворыцца ў агульным аглядае. З таго, што ў раздзеле «Літаратура перыяду перамогі сацыялізма і пачатку сацыялістычнага грамадства» (аўтар Н. Перкін) напісана пра Э. Самуйліна, бадай, немагчыма ўваць творчы сувязі з жыццём нашага грамадства, з тымі задачамі і патрабамі, якія яно вырашала і вырашае; ва ўзаемазвязі з агульным працэсам развіцця літаратуры сацыялістычных нацый.

Гэта даю аўтарам магчымасць правільна і даволі поўна ахарактарызаваць этап развіцця беларускай літаратуры, вылучыць характэрныя асаблівасці і найбольш значныя творчыя дэбаты кожнага этапу, раскрыць працэс станаўлення і развіцця ў ёй метаду сацыялістычнага рэалізма. Нарысе дае поўнае ўважэнне аб тым, якія мастацкія каштоўнасці стварыла наша літаратура ў савецкі час. У ёй адначасова ідэйнае і тэматычнае багацце, разнастайнасць жанраў у творчасці нашых пісьменнікаў, паказваецца рост маладых літаратурных сіл.

Добра і тое, што ў нарысе побач з аналізам літаратурнага працэсу ў цэлым асобна разглядаюцца творчасці пісьменнікаў, чый уклад у літаратуру з'яўляецца найбольш значным і каштоўным. У раздзеле, прысвечаных творчасці заснавальнікаў беларускай савецкай літаратуры Яні Купалы і Якуба Коласа, і ў раздзеле аб творчасці К. Крапівы, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Куляшова і М. Танка агучына характарыстыка развіцця нашай літаратуры даўнаўдзена канкрэтным аналізам лэ лепшых мастацкіх твораў, якія трывала ўвайшлі ў скарбніцу ўсеазавай літаратуры.

<

Жанчыны Совецкай Беларусі

Многа думак выклікае зборнік «Жанчыны Совецкай Беларусі», над складаннем якога працавалі А. Васілевіч, Э. Агняцкевіч, А. Ус, М. Барсток (рэдактар — І. Гурскі).

У зборнік уваходзіць каля 60 нарысаў, успаміны, апавяданні, вершы, кароткія ўрыўкі з паэм і аповесцей. Ён багата аформлены і ілюстраваны партрэтамі Героіні Совецкага Саюза Алены Мазанік, Надзеі Траян, Алены Коласавой, Ганны Маслоўскай і іншых выдатных беларускіх жанчын, сярод якіх ямаля працаўніц калгасных палёў, фабрык, заводаў, а таксама выдатных дзячоў навукі і мастацтва.

Змешчаны досыць удалыя рэспандэжы з карцін Р. Кудрэвіч, В. Сухаверхава, В. Цвіркi, С. Лі і В. Жалтоў.

Першы раздзел зборніка «За свабоду і незалежнасць Радзімы» адкрываецца вершам Эды Агняцкевіч «Жанчыны Совецкай Беларусі». Верш насычаны дэталімі і шчырацю, аднак асобныя радкі неадпаведныя, няма канкрэтнага мастацкага вобраза ў радку «сплод тваіх гарачых працаўдзён». Ража вуха сказ «спей складзем», больш натуральна ў падобным выпадку сказаць — складзем песню.

Асноўную ўвагу чытача ў гэтым раздзеле прыцягвае успаміны былога камісара партызанскай брыгады А. Захаравой «У тых дні», «Успаміны падпольшчыцы» Героіні Совецкага Саюза М. Осіпавай (літаратурны запіс А. Васілевіч), «Мая дачка Рыма» — успаміны маці адважнай партызанкі Рымы Шаршнёвай (літаратурны запіс Я. Садоўскага). З велізарнай цікавасцю і хваляваннем чытаецца насычаны фактамі нарыс С. Кемрада «Жыццё і подзвіг». Чытаецца ён і расце жаданне яшчэ паўней, яшчэ больш ведаць аб незабытай, мужнай дачцы камуністычнай партыі і беларускага народа Веры Харужай. Іе імёны, якія даволі часта прыводзіць аўтар, свайго шчырацю, яны вядомыя да ворагаў і любові да людзей нагадваюць выдатны твор Юліуса Фучыка «Слова перад пакараннем смерцю».

Дзіўна і неадпаведна, што імёны Веры Харужай не выдзелены асобнай кніжкай у нашым выдавецтве.

Значна больш хваляе саб сусцяць хваляючых фактаў у матэрыяле Я. Савіцкай «На хвілінае слова савецкага друку». Адуцвенца, што аўтар мае гэтыя факты, але дапісана пра іх велікі афіцыйна.

У другім раздзеле — «На фабрыках, заводах, навабудовах» — досыць многа ўдалых нарысаў. Пераканальна паказана адказная, напружаная работа Ф. Садоўскай — дыспетчара Мінскага аддзялення Беларускай чыгучкі — у нарысе Я. Васілеўска «За дыспетчарскім пультам». Аўтару ўдалося паказаць яе за работай і даць падстава чытачу самому рабіць высновы аб яе характары, здольнасцях і г. д.

Зусім неподобныя, і ў той-жа час кожны па-свойму ўдалы, нарысы М. Ткачова «Адна з многіх», А. Міронава «Дзяціныя аўтаматбільнага», А. Кулакоўскага «Мінскія ткачыні».

Трошкі падрабязней спынімся на нарысе Ул. Карпава «Архітэктар Усава». Унікальнае пытанне: да каго адрасе свой твор аўтар? Каму цікава, што ў час Айчынай вайны, удучы ў эвакуацыю, студэнты архітэктурнага інстытута і ў іх ліку Усава «...з цырымоніяй прывіталіся з ішаком і абымакава — з гордым варблюдом. І як ні дзіўна, за месяц дарогі нават напавіліся». Наўрад, каб такі эпизод пакінуў след у жыцці і творчасці архітэктара. Можа тут тонкая ігра паучуўшы і слоў, характэрныя для Усавай? Не, відавочна, гэта гаворыць не яна, а аўтар нарыса. У той-жа вычварнай манеры ён даводзіць: «Есць агульнавядомая ісціна — архітэктар павінен бачыць больш, чым хто іншы і гэтае бачанне ды набывае павінен заўсёды насіць у сабе».

Навоста так вылучаць архітэктара, уз-

лімаец яго на нейкі п'едэста? Штучнасць прагадае ў гэтым, непавага да чытачоў інакшых професій. Уласна кажучы, нарыс пачынаецца з прысуду Усавай у Мінск (папаўняльні старонкі лішнія). Але тут аб рабоце архітэктара аўтар гаворыць трафарэтай сярэтай мовай. Напрыклад: «Першай сур'ёзнай спрабай сіл Любові Усавай была работа па аднаўленню Палаца піянераў». «...Ёй давялося вырашаць рад складаных задач». Крыху далей: «Харшым пачуццём сагрэты такія работы Усавай, як Палац піянераў, даіцкі павільён і асабліва дзятпрыёмнік». А вось спроба канкрэтызаваць гэтыя агульныя словы: «Хуцка думкі архітэктара апрацуецца ў камень. Просты і прыгожы будынак узнімаецца на месцы пустыра. У ім нічога не будзе лішняга і ўсё будзе проста: цокальны паверх, апрацаваны пад натуральны камень, першыя — рустуцца, трэці і чацвёртыя паверхі гладкія з архітэктурнай плямай, як жаўцце архітэктара, у цэнтры. Але гэта тая прастата, якая з'яўляецца аднака мастацтва і вынікам яснага бачання свету мастаком». Пакінем на сумленне і густ аўтара: «думкі архітэктара апрацуецца ў камень», «архітэктурная пляма ў цэнтры» і г. д. Пашукаем прастаты — аднака мастацтва ў гэтым урыўку. Няма. Няма яе і ва ўсім нарысе.

У трэцім раздзеле кнігі «На калгасных палях» з прыемнасцю чытаецца сапраўды мастацкі, невялічкі па памеру, нарыс Я. Брыля. І назва ў яго паэтычная — «На нашым полі, полі калгасным», і сам нарыс паэтычны. Даволі прысвечы адну дэталю, якая характарызуе гераіню Зосю Новаш: «Мазолістыя, па-дзявочаму малыя рукі члена ўрада разгарнулі лісток паперы — у клетачку, з вучнёўскага шпітка».

Парадуе чытача ў гэтым раздзеле цікавы літаратурны запіс А. Трыцюкова ўспамінаў Героіні Совецкай Беларусі Працы П. Каломы. Мабіць гэтаму поспеху прымаўлі доўгі, проста выдатныя здольнасці апавядальніцы. І надалей нам трэба шукаць падобных бывалых людзей, здольных апавядальніцаў і з іх слоў запісаць як успаміны, так і сучасныя падзеі. П. Калола (у запісах) гаворыць яркай каларытнай мовай, уладзівай імёна ёй, і гэта асабліва каштоўна, бо народка выдуды запіс абавязчы апаўдальніка. Запамінаецца ў гэтым раздзеле нарыс Д. Кавалева «Зямлячка», дзе паказана заўсёды неспакойны, нездаволены сабой, настойлівы, слаўны малады аграном Е. Ганчарова.

Два наступныя раздзелы кнігі — «За ўдзяны навукі і культуры рэспублікі» і «Наша будучыня» — складаюць па памеру амаль палову зборніка, але тут пераважаюць апавяданні і вершы. Нейкі сярэдні згубліліся цікавыя нарысы І. Грамовіча «Незабыты пералёт», Р. Сабалеўска «На шырокім прасторы», В. Палескага і М. Бутрымовіча «Так вяртаецца зрок» і іншыя.

Кніга выйшла з друку, ляжыць перад чытачом, і востра бачыць і разумеець не надолго. Непатрэбна было «аздабляць» яе апавяданнямі, вершамі, урыўкамі з аповесцей і паэм (дарэчы, часта зусім выпадковыя). А рабілася гэта відаць таму, што было мала веры ў сілу мастацкага нарыса, трапнага запісу. Дарма. Імёна гэтыя матэрыялы ў першую чаргу зацікавяць чытача, бо гаворка ў кнізе ідзе не аб літаратурным героях, а аб жывых сапраўдных беларускіх жанчынках. Кніга атрыманася б больш цэльнай, мела-б яшчэ большую вартасць, каб складалася выкладанна на фактычным матэрыяле. Да месца б былі ў ёй пачынак з партрэтамі Героіні урыўкі з іх дэвізіўкаў, з мемуараў сучаснікаў, нават асобныя дакументы з кароткімі подпісамі. Тады-б прыгожыя партрэты не толькі-б прылілі знешняму прыемнаму выглядку кнігі, а адпавядалі-б яе асноўнай мэце і зместу.

З. БАНДАРЫНА.

Дваццацігоддзе хору

Яшчэ юнаком я любіў слухаць беларускія народныя песні. Іх мелодычныя напевы глыбока запааі ў маю душу. Доўгі час я марыў стварыць хор, але, як гэта зрабіць, я не ведаў і параіцца не было з кім.

Восенню 1934 года вялікім шчасцем для мяне было паслухаць выкананне невялікага хору ў клубе саўгаса «Кухцічы». Радаваўся я, вяртаючыся дамоў з таго вечара. «Заспяваем і мы на нашай сцэне перад калгаснікамі», — пачаў я сам сабе.

Больш за тры месяцы мы разучвалі песні невялікім хорам, які склаўся з трынаццаці чалавек. 13 лютага 1935 года ў калгасным клубе было поўна народу. У гэты вечар упершыню выступілі на сцэне невялікі хор і выканаў восем песень. Лучныя і працяглыя апладысменты яшчэ больш будзілі выканаўцаў.

Атрымаўшы ўсеагульнае адабрэнне гледачоў, хор дзейна пачаў рыхтавацца да агляду мастацкай самадзейнасці раёна.

29 красавіка на раённым аглядзе хор заняў першае месца, а 25 чэрвеня калектыву, які склаўся з 27 чалавек, быў накіраваны ў Мінск для ўдзелу ў ўсебеларускім аглядзе мастацкай самадзейнасці. Тут ён заняў другое месца па харавому жанру.

Хор з пачатку свайго існавання і да першых дзён Айчынай вайны выступіў перад гледачамі. У час акупацыі ён не спыняў сваёй дзейнасці. Калектыву быў расфарміраваны на групы і так праводзіў работу. Выконваліся агульнараёныя песні. Вечарамі на вуліцах спяваліся песні аб слаўнай Совецкай Радзіме, гераічнай Совецкай Арміі і героях-партызанам.

Шаснаццаць чалавек уздольніцкай хору змагаліся з фашыстамі ў партызанскіх атрадах і ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. Сярод іх Васіль Чарняву, Станіслаў Дабынеўскі, Аляксандра Шыдоўскага і Марыя Лазаровіч.

На працягу дваццаці год актыўна ўдзельнічаў у хоры Даманеўскага Ольга — лепшая стыханкава калгаса.

У сучасны момант хор складаецца з 60 чалавек. За пасляваенны перыяд ён значна вырас і ўбагаціўся новым рэпертуарам. Разучана звыш ста дваццаці песень.

13 лютага 1955 года хор рыхтуецца адзначыць знамянальную дату — 20 год свайго існавання.

П. ШЫДОЎСКІ,

мастацкі кіраўнік хору калгаса

«Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна.

Спектаклі самадзейных артыстаў

Тэатральны калектыву рабочага клуба імя В. В. Куйбышава «паказвае для працоўных горада Добруша камедыю ўкраінскага драматурга В. Мікія «Не называючы прозвішчаў». Галоўныя ролі выконваюць рабочыя і служачыя камбіната «Герой працы» Віктар Лазарэнка, Юрый Навадворскі, Нікалай Казлоў, Варвара Храпуцкая, Ліда Церашкова і іншыя.

За апошнія два гады тэатральны калектыву рабочага клуба пад кіраўніцтвам рэжысера Елены Навадворскай паставіў спектаклі: «Макар Дубрава» — Карнейчука, «Вяселле з пасагам» — Дзякмана, «Пяць жараванкі» — Крапівы, «Валікава сіла» — Рамашова, «Жаніцтва» — Галя, «Сонечны дом» — Сімукова, «Лымерыўна» — Мірнага.

А. КУРЛОВІЧ.

АГІТБРЫГАДА У КАЛГАСЕ

Пры Клецкім раённым Доме культуры створана агітбрыгада. Акрамя ўдзельніцкаў мастацкай самадзейнасці ў ёй уваходзяць кваліфікаваныя дакладчыкі.

Агітбрыгада пабывала ўжо ў калгасах імя Жданова, «Совецкай Беларусі», «Пераможцы» і «Чырвоны партызан».

У. ДЗІКЕВІЧ.

Кніга пра беларускую літаратуру

(Заначэнне)

пры дапамозе калектыву знайшла сабе месца ў жыцці і вырасла ў актыўную грамадскую работніцу, у аднаго са свядомых будаўнікоў сацыялістычнай дзяржавы. Знайшла яна, нарэшце, і свайго бацьку, які стаў за гэты час пакоўнікам Чырвонай Арміі. У творы паказаны ў некалькіх карцінах рост Мінска ў 30-х гадах. Росту і развіццю горада адпавядае і рост людзей».

Чытаеш тую і адзіляешся: як магла дрэнная, сухая і абыякавая газетная карэспанданцыя трапіць у нарыс па гісторыі мастацкай літаратуры? З гэтай характарыстыкай нягледзячы вобраз Любы Лук'янскай. А такім стылем напісана большая частка раздзела пра Кудрэвіча Чорнага (аўтар В. Волскі). Нельга згадваць і з ацэнкай даследчыкам раўнята перыяду творчасці К. Чорнага. Заўвагі аб недахопах твораў пісьменніка, напісаных у 1923 — 1929 гадах, самі па сабе не выклікаюць прычарчвання, але пададзены ў такой форме, што, па сутнасці, імі адмаўляецца наогула якая-небудзь вартасць ранніх твораў пісьменніка.

Недастатковая ўвага да пытанняў мастацкай формы і спецыфікі творчасці пісьменнікаў — істотная заміна нарыса. Асобныя масціны кнігі больш нагадваюць трактат па сацыяльна-эканамічных праблемах, чым даследаванне па гісторыі мастацкай літаратуры. Цікавыяся тэматыкай твораў, аўтары нарыса ў радзе выпадку напэракаюць пісьменнікаў за тое, што яны, на іх думку, не адлюстравалі паўных з'яў жыцця, абмінулі тая ці іншыя тэмы ў сваёй творчасці. Мы не ду-

маем, каб П. Броўка меў на мэце расказаць у паэме «1914» літаральна ўсё пра імперыялістычную вайну. Між тым, у нарысе паэту кідаецца напрок: «Істотны недахоп паэмы заключаецца ў тым, што аўтар, засяродзіўшы ўвагу на аднастайнавані жахаў вайны, разам з тым не раскрыў усёй разнастайнасці гістарычнай рэальнасці, не паказаў перш за ўсё дзейнасці большасцю ў царскай арміі і сярэд селянства».

У нарысе шырока асвятляюцца творчы ўзаемазвязкі брацкіх літаратур, пытанні ўплыву рускай савецкай літаратуры на беларускую, і, трэба адзначыць, асвятляюцца канкрэтна. Толькі ў некаторых выпадках засваенне беларускімі пісьменнікамі вялікіх традыцый рускай літаратуры і ў прыватнасці традыцый В. Маякоўскага паказваецца некалькі спрошчана і аднабакова. Тройчы, напрыклад, у кнізе падкрэслена, што П. Броўка паспяхова выкарыстоўвае прыёмы вострай, біючучай сатыры В. Маякоўскага. А ці-ж толькі ў гэтым правільна пазначана і глыбокая вучоба П. Броўкі ў выдатнейшага паэта савецкай эпохі?

«Нарыс гісторыі беларускай савецкай літаратуры» разлічаны, відавочна, галоўным чынам на выкладчыкаў літаратуры і студэнтаў літаратурных факультэтаў, які дапамогі пры вывучэнні курса літаратуры народаў СССР. Гэта вымагае ад аўтараў асабліва дакладных і прадуманых фармулёвак. На жаль, у кнізе многа недакладных, а то і проста блытаных сцверджанняў.

Прывядзем некалькі прыкладаў. У кнізе сцвярджаецца, што К. Чорны быў першым упершыню выступіў як сатырык

і публіцыст толькі ў часе Айчынай вайны. А як-жа тады быць з раннімі фельетонамі і сатырычнымі апавяданнямі пісьменніка?

Аўтары імкнучыся нейкім чынам абзіць розныя па характары і творчыя задачы вобразы Горлава з п'есы А. Карнейчука «Фронт» і Караневіча з п'есы Б. Крапівы «Пра агнём». Вось што яны пішуць: «Смелы і мужны камандзір, самаадданы змагар, Караневіч дапускае спачатку памылку ў кіраўніцтве ваеннай аперацыяй. У выніку полк нясе значныя страты ў людзях. Непрадуманая тактыка выдзяння боя некалькі абізвае Караневіча з адным з герояў п'есы А. Карнейчука «Фронт». Але ў адрозненне ад Горлава, які адстаў ад патрабаванняў ваеннай навукі і не жадае прызнацца ў гэтым, Караневіч знаходзіць у сабе сілы ўсвадзіць і выправіць сваю памылку».

У кнізе часта паўтараюцца адны і тыя-ж думкі, цытаты.

Крыўдна, што ў такім аўтарытэтным выданні дапушчана многа памылак друку. Іх сіс не вычарываецца ўважлівымі ўважлівамі лапці. Адні і той-жа праявіў называецца то А. Чарнышэвічам, то М. Чарнышэвічам, а колгасніцкай герой Аляксей Кальцо Акеман, то Акеман. Твор В. Дуніна-Марцінкевіча «Шчароўскія дажніны» названы «Шчэровскім дожнінкам». А чаго варта сказаць: «Беларусія была адной з найбольш пастрадавших от войны раёнаў краіны».

Таіх памылак і хібаў у кнізе мноства. Нарыс — першая спроба пазнаёчы ўсеагульнага чытача з гісторыяй беларускай савецкай літаратуры, з яе поспехамі. Аднак беларуская літаратура заслугоўвае больш грунтоўнага і дэталёвага асвятлення сваіх мастацкіх дасягненняў.

Я. КАЗЕКА.

«Гібель эскадры» ў Магілёўскім тэатры

Больш дваццаці год не сыходзіць са сцэны нашых тэатраў трагедыя А. Карнейчука «Гібель эскадры». Сіла гэтай п'есы ў яе аптымістычным гучанні.

Глыбіня рэвалюцыйнага пафасу п'есы патрабавала і ад калектыву Магілёўскага тэатра, які ажыццявіў яе паставіўшы, не моншага запалу ў перадачы аўтарскай задумкі.

Гаворачы аб акцёрскіх удачах, хочацца перш за ўсё адзначыць сапраўдны творчы поспех артыста В. Акальва, які даказаў у спектаклі, што ён дасканала валодае майстэрствам пераўвасаблення. Акальва іграе дзве ролі — камісара і боцмана Бухты.

... Насяляе крывавае сутычка паміж маракамі-партыётамі і нацыяналістычнымі элементамі карабёльных каманд, якія хоць і ўзніць на суднах жоўта-блавітны сцяг Цэнтральнай рады. Радаюцца выкрыкі: «Да мінных апаратаў! Да баявых рубак!» У гэту хвіліну з'яўляецца магучы постаць раненага камісара, якому падтрымаваюць Оксана і Гайдай. У акрыплым голасе камісара адуцвенца, што гэты чалавек толькі што вырваўся з самага п'ла гарачай бітвы. Броў запыкае на павязці вакол галавы. Відць, што жыць застаецца камісару лічаныя хвіліны. Але неабходнаць неадкладна прыняцця дзейных рашэнняў, ад якіх залежыць лёс людзей, лёс чорнаморскай эскадры, надае новым сілы вялікай душы гэтага чалавеча. І «самасціянкі», якія толькі што зневажалі камісара, баяліва адступваюць перад нязломнай упэўненасцю большасцікага ваяцка.

Сцёснўшы зубы, стаіць марака над мёртвам камісарам. Яны працягваюць яго вобраз у сваіх сэрцах праз буры бітваў, які узор самаадданнага служэння вялікай партыі. Такім запамінаецца В. Акальва ў пам'ястэрску сыграным эпізодзе.

І вось перад намі боцман Бухта. Алушчаны пад цяжарам год пачы... Рукі зашавалі сілу і спрытныць марака, які багата чаго пабачыў на сваім вяку. У кожным жэсце, руху адуцвенца да найнасці чуліва ўсёаб'яўнаецца ў карабель, з якім звязана ўсё яго жыццё з добрымі і дрэннымі ўспамінамі. Асяржонна, са старэчай мудрасцю і прадбачлівасцю шукае ён сваё месца ў новых абставінах, і прыход яго ў лаггер барацьбытоў рэвалюцый зусім законамерны ён выклікае з логікі жыцця героя.

Жыццёва верагодным выглядае лейтэнант Корн у выкананні артыста С. Яворскага. Выхадзец з народных віоў, сваім гераізмам і прыроднай кемлівацю ён заслужыў афіцёрскае званне. Як сумленны партыёт, Корн уступае ў канфіліт з контррэвалюцыйным афіцэрствам і змагаецца, каб эскадра не трапіла ў рукі ворагаў.

Вельмі цікавы ў спектаклі вобраз боцмана Кобыя ў жыцым выкананні артыста С. Бульчыка. З якім захваленнем угаляе ён той дзень, калі па іх разліках і нарэшце нагоны лейтэнанта флота Цэнтральнай рады! Самаабаванне гэтага чалавеча выклікае пачуццё агды. Ва ўсіх яго паводках відаць подласць і каварства кулака-мрада.

Артыст Р. Эрдман у ролі адмірала Гранатава здолеў паказаць моцнага і каварнага прадстаўніка беларвардзейскага афіцэрства, які дзейчае з уаікам атмасферы на караблях. У адных выпадках ён уладарна

распраўляецца з непаслуханнымі, у іншых — лісава загаварвае з матросамі, імкнучыся скіліць іх на свой бок. Адмірал у выкананні Эрдмана выглядае палітычным сілай, з якой сапраўды было цяжка справіцца.

Есць у спектаклі многа добрых бытавых сцэн. Але яркі дуэт Фрэгата (арт. Г. Аляксандраў) і асабліва каларытнага Палады (арт. Н. Пурбакоў) у радзе карцін выглядае ўстаўным нумарам, як быццам святога разлічаны на псіхалагічную разраду глядзельнай залы. Тут неабходна зоркае вока рэжысёра, які павінен свечасова ліквідаваць небяспеку парушэння жанравай цэльнасці трагедычнага спектакля.

Парушэнне гэта адбываецца часткова з-за недастатковай колькасці выканаўцаў. Дзе, а то і тры ролі выконвае часам адні акцёр, і гэта адразу адуцвенца. Так, несумнення, таленавіта маладому артысту Б. Аляхновічу даводзіцца перажываць у паставіўчы неаднаразова метамафозы. То ён гаворыць тэкст прадстаўніка мінашодца «Імвільвага», які настроены па-большавіцку, то раптам выходзіць на сцэну ў ролі анархіста, пасля ў новай ролі памірае ад зладзейскай кулі боцмана Кобыя, а ў ка па сцэнтыва ўваскрэсае ў вобразе члена большавіцкага суджова.

Выканаўцы ролей Стрыжана (А. Гваздзеў) і Оксаны (Т. Софія) знаходзяць скрупны і выразныя сродкі для ўвасаблення вобразаў партыйных ваякаў. Але іх ігра не падмацоўваецца ў дастатковай меры сілай выканаўчага ансамбля ў масавых сцэнах. Калі ў карціне з'яўлення на караблі балетшчыца (арт. А. Сіманяў) матросы кожны па-свойму жыццё адным пачуццём і ўвага ўсіх накіравана на таго, чый голас з'яўляецца для іх сёння голасам Масквы, дык у радзе іншых карцін можна заўважыць, што артысты толькі фармальна выконваюць устаноўлены рэжысёрам рэакцыі на падзеі, слухаюць, але не чуюць, не ўспрымаюць і не ўсведамляюць таго, што адбываецца на сцэне. І вельмі прыкра, што падобная абыякавасць заўважаецца ў ігры тых артыстаў, вобразы якіх набылі ў спектаклі глыбокія і індывідуальныя характарыстыкі.

Не зусім удалы ў спектаклі вобразы Нагара (арт. А. Спірыдаў) і палкоўніка Кабаха (артыст І. Рубанаў). Выканаўцы добра сумленна дакладваюць аўтарскі тэкст, зусім не думваючы аб сцэнянай задачы, аб індывідуальнай характарыстыцы ролі.

Многа лепшага пакаіде жадаць афармленне спектакля (мастак Б. Архангельскі). Асабліва прэтэнзіі выклікае плоскі аднатона-блакітны фон, які не дазваляе ні на хвіліну паверыць у сапраўднасць марской прасторы за бортам карабля.

Магілёўскі абласны драматычны тэатр, прыняўшы да паставіўкі «Гібель эскадры», узяў на сябе задачу, якая патрабуе максімальнага творчага напружання. У ўсё-ж працадольны калектыву тэатра здолеў стварыць значны твор сцэнячнага мастацтва (рэжысёр В. Шутаў), які, несумнення, адмрае немалую ролю ў справе далейшага творчага росту яго раёнаўскай і выканаўцаў.

Г. КОЛАС.

У кансерваторыі

Закончылася змовава залікова-экзаменацыйная сесія, прайшлі дні асаблівага напружання ў працы.

Адначасова з практычнымі і лекцыйнымі заняткамі праводзіліся штомесечныя студэнцкія акадэмічныя канцэрты на ўсіх факультэтах. Будучыя спевакі, піяністы, скрыпачы і іншыя выканаўцы паказвалі свой творчы рост на працягу навування. Таксама адбылося некалькі пасяджэнняў студэнцкага навуковага таварыства. Студэнты тэатрычнага факультэта Л. Доўнар, І. Дземчанка, В. Грыцкевіч, Н. Калесніківа, партэпіннага факультэта — Н. Парадоўскага, Сметаны, Рубінштэйна, Скрабіна і іншыя.

Паспяхова прайшлі выканаўчыя канцэрты выкладчыкаў М. Гольдштэйна, І. Цвяткавай, дацэнта Г. Шаршэўскага.

Асабліва парадваў адкрыты студэнцкі канцэрт аркестровага і опернага класаў. У канцэрте былі выкананы выдатныя творы сусветнай музычнай класікі.

Далёка не дасканала, але цёпла і пра-

нікнёна прагучала пятая сімфонія Бетховена ў выкананні студэнцкага сімфанічнага аркестра.

Над кіраўніцтвам дырэктараў і кіраўнікоў опернага класа студэнтамі вакальнага факультэта былі выкананы оперныя ўрыўкі.

Пераканальны вобраз князя Ігара з оперы «Князь Ігар» стварыў студэнт ІV курса А. Самардаў. На высокім выканаўчым узроўні пра